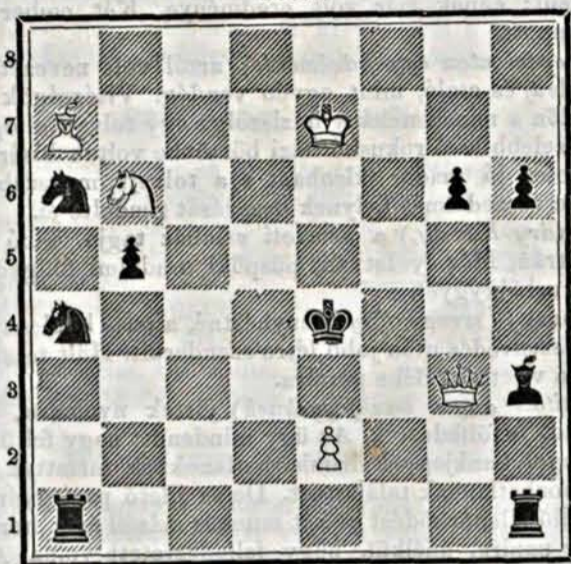

SAKKJÁTÉK.

150-ik sz. feladvány. — Bayer Konrádtól (Olmützbén).

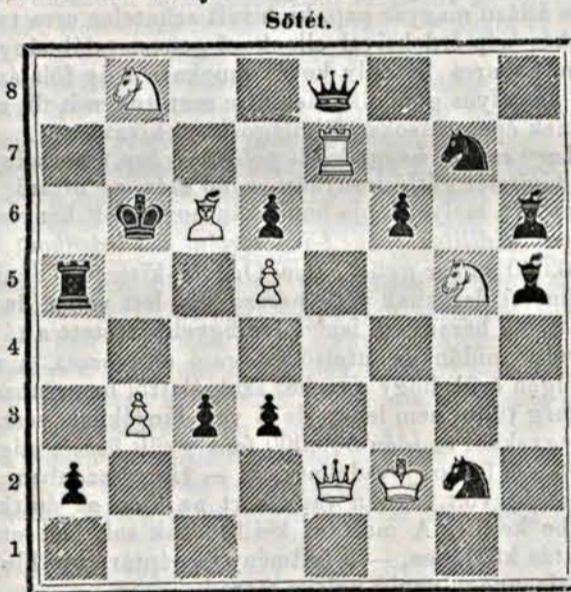
(A múlt számunkban közölt szép feladványban sajtóhibából a Sötét Király helyett is Világos Király jelent meg, mi némelyeket nem kis zavarba hozhatott. Sakkbarátainkat e zavarból sietünk kisegíteni, s azért e gyönyörű feladványt kijavítva, még egyszer közöljük.)

Világos.

Világos indul, s 4-ik lépésre matot mond.

151-ik számú feladvány. — Weisz J. A. tanártól (Budán).

Világos.

Világos indul, s 4-ik lépésre matot mond.

A 146-ik számú feladvány megfejtése.

(Kockelkorn Károlytól Kolbenben.)

Világos. Sötét.
B c 2 - c 4 B c 5 - c 4 :
V h 7 - d 7 V c 8 - d 7 :
B f 6 - d 6 V d 7 - d 6 :
H h 4 - f 5 †

Helyesen fejtették meg. Veszprémben : Fülöp József. — Nagyváradon : báró Messzéná István. — Pesten : Cselkó György. — Andráshidán : Lukács Károly. — Parádán : Rothfeld József. — N.-Marján : Beóthy Maris. — T.-Sz.-Miklóson : Frankl A. — Tiszatúrjánban : Nyilas Alajos. — Kővágó-Örsön : Gold Samu. — Gyepesen : Kun Sándor. — Hanusfalván : Skvór Antal. — B.-Csabán : Vidovszky János. — Kén-Szent-Miklóson : Bankos Károly. — Bajmokon : Weisz Fülöp (a 145-öt is).

Nemzeti színházi napló.

Péntek, nov. 7. „Lear király.“ tragoedia 5 fölönásban. Irta Schakespeare, fordította Vajda Péter és Egri György. Leart Egri helyes fölfogással adta, mi mély tanulmányt — s művészi kivittel személyesítette, mi ritka tehetséget tanusít. Felekiné a negyedik fölönásban remekelt. De tapintatlanság Regan szerepét Szigligeti Annára bízni, ki tehetsége daczára, ha a maihoz hasonló hősi szerepekre vállalkozik, a közönség rokonszenvét maholnap teljesen elveszti.

Szombat, nov. 8. „Hunyady László.“ Erkel dalműve. A koszoru Voggenhuber Viláméi. Markovics Ilka is sikerrel énekelt.

Kiadó-tulajdonos Heckenast Gusztáv. — Nyomatja Landerer és Heckenast, egyetem-utca 4. szám alatt Pesten 1862.

Vasárnap, nov. 9. „A jó barátok“ Sardou 4 fölönásos vigiátéka. A vigiátékhoz méltó kerekded jó előadás. A színház telve volt.

Hétfő, nov. 10. „Ketten Henrik zongoraművész hangversenye“ a színesi nyugdíjintézet javára. A telt ház ritka méltólván részesült. Az ifjú művész, most, midőn ritka ügyességével a jótékonyaságot is kapcsolatba hozta, sokszoros taps és kihívásban részesült.

Kedd, nov. 11. „Sevillai borbély.“ Az előadás hiányos volta sokat ellopott azon élvezetből, melyet e kedves dalmű különben szerzett volna.

Szerda nov. 12. „A csárán.“ Dráma 5 fölönásban. Irta Scribe, fordította Huszár Imre.

Csütörtök, nov. 13. A nemzeti színház összes zenekara javára „Ketten Henrik utolsó föllépte.“ és „A színész.“ Vigj. 1 felv.

Budai népszínház.

Nov. 7. „A nevelő.“ vigj. 2 felv. Ezt megelőzte „Egy szoba két ágygyal.“ Uj bohózat 1 felv. E kis bohózatban, mely azáltal akar eredeti lenni, hogy benne nő nem is szerepel, épen semmi nevezetességet sem találtunk.

Nov. 8. „Az utolsó eszköz.“ vigj. 1 felv. Scribetől. továbbá „Chassé Croisé“ vigj. 1 felv. Fölönások után Schönwald Teréz, a hamburgi színház magántáncosnéja, könnyű tánczával s bájos mozdulataival nagy tapsokat aratott.

Nov. 9. Garabonzs diák. Bohózat 3 felv.

Nov. 10. „Egy óra egy házaspár életéből.“ Vigj. 1 felv. Magyarra fordította báró Jósika Kálmán. Utána táncz és „Az utolsó eszköz.“ Vigj. 1 felv.

Nov. 11. „A fűsvény.“ Vigjáték 5 felv. Molier után fordította Erdélyi.

Nov. 12. „Viola vagy az alföldi haramiák.“ Népsz. Báró Eötvös regénye után írta Szigeti József.

Nov. 13. „Férj az ajtó előtt.“ Opera 1 felv. s „Az első úsz hajszál.“ Vigj.

Szerkesztői mondanivaló.

6256. A huszár levele. Biztosítjuk, hogy nem soká fog vesztgelni a kiadatlanok között. Jó kívánataért fogadják ön szíves köszönetünket. Az időközben jött mi, ugy-látszik, csakugyan eltévedt. Az előbbiekre nézve mielőbb teljesítjük a teljesítendőket.

6257. Selmece. N. N. A régi okiratot, adandó alkalommal közléteendőjük; azonban jövőre az ily okleveleknek pontos és szabatos másolatát kívánók.

6258. Murány. B. G. A küldendőt küldjük. A küldött „tréfás esemény“ talán mégis nagyon prózai. Azt egyébiránt most halljuk először, hogy a magyar költők arca-képeit már az ugynevezett magyar kártya tűz-aira, ász-aira (vulgo disznóira) is szokás pingálni. Bizony sokra viszi a hazafiságos industria.

6259. Komárom. R. A. Mi is azon nézetben vagyunk, hogy az ajánlott cikkek köz-érdekkel bírnak. Nehány rajzról is jó volna gondoskodni. Ha ohajtatunk teljesül, a V. U. jövő, 10-ik év folyamában ugys nagy alakot öltend, s akkor nagyobb és több képre lesz terünk.

6260. A sír. A vers ugy keletkezett, hogy „a pincében a kerti borból többet ivott ön, mint kellett volna.“ Szeretnők most oly művet bírní, mely oly állapotban keletkezett, midőn nem ivott többet, mint kellett volna. Csak azért kérjük ezt, hogy tanácsot ad-hassunk : igyék-e vagy ne igyék?

6261. Szeged. Sz. L. Az intézkedés igen egyszerű. A megjelent cikkek rövid specifikációját kérjük (évfolym és szám szerint), a többi a mi dolgunk.

6262. Keckenmet. G. F. Az alföldi képet közölni fogjuk, de bizonyos okoknál fogva csak néhány hét múlva térhetünk rá.

6263. Cs. Rezső. A „Montesquien“, ha jól emlékszünk, megérkezett, oly időben, midőn távol valánk. Innen a határozatlan válassz; de nem sokára határozattal is szolgálunk.

HETI NAPTÁR.

Hó- és hetinap	Katholik. és Protest. naptár	Gör.-orosz naptár	Izrael. napt.	Nap-kelet nyug.		Hold-kelet nyug.	
				kelet	nyug.	kelet	nyug.
November							
16 Vasár.	E 23 Ödön	E 22 H.	4 E 23 Joan	23 Öd.	6. p.	6. p.	6. p.
17 Hétfő.	Gergely püs.	Anián	5 Gálá	24 Eug	7 8	4 22	12 35
18 Kedd	Jenő (Eug.)	Eugenia	6 Pál püsp.	25 Jenő	7 9	4 21	1 44
19 Szer.	Örszébét özv	M. Erzs.	7 S3 vértán	26 Erzs	7 11	4 20	2 57
20 Csüt.	Valoisi Bold.	Jolán	8 Mihály	27 Jol.	7 12	4 19	4 13
21 Péntek	B. A. beavat.	Ilma	9 Onesiph	28 Ilma	7 14	4 18	5 31
22 Szomb.	Czizelle sz	Czilke	10 Erástus	29 Sab	7 15	4 17	6 50
					7 16	4 16	8 6

Holdnegyed : ● Ujhöld 21-én, 7 óra 31 percz este.

TARTALOM.

A gróf Illésházyak (négy képpel). — Ifj. E. R. S. — Őszi estén. Sántha Károly. — A székesfehérvári régi főegyház és királyi sirbölt (folytatás) Remellay Gusztáv. — Egy szó a székesfehérvári ásatások ügyében. Fekete János. — Magyarországi és erdélyi bányahelyek (kétféppel). — A Tarnokvölgye és vidéke. Pethő Dénes. — Történeti adatok a szárazföldi zár idejéből. Z. G. — Régi magyar levelek. Balogh Lajos. — Vegyes jegyzetek. Burdacz Lajos. — Tárház : Arany János új lapja. — Irodalom és művészet. — Egyház és iskola. — Ipar, gazdaság, kereskedés. — Közintézetek, egyletek. — Közlekedés. — Balesetek, elemi csapások. — Mi újság? — Nyílt tér. — Sakkjáték. — Nemzeti színházi napló. — Budai népszínház. — Szerkesztői mondanivaló. — Heti naptár.

Melléklet : Előfizetési felhívás az „Erdőségi Lapok“ czimú havi folyóirat 1863-ik évi folyamára.

Felelős szerkesztő Pákh Albert (lak. : magyar-utca 1. sz.)

47-ik szám.

Kilenczedik évi folyam.

Pest, november 23-án 1862.

A Vasárnapi Ujság hetenkint egyszer nagy negyedréten 1 1/4 íven jelenik meg. Előfizetési díj Buda-Pesten házhoz küldve vagy postai úton külön a Vasárnapi Ujságra félre 3 ft., a Politikal Ujdonságokkal együtt 5 ft. ujjében. — Az előfizetési díj a Vasárnapi Ujság kiadó-hivatalához (Pest, egyetem-utca 4. szám) bérmentve utasítandó (Szerkesztőségi iroda : egyetem-utca 4. szám, 2-ik emelet.)

Báró Podmanitzky Frigyes.

Az 1861-ik évi országgyűlés, bár tényleges eredményekre nézve, azaz : törvényczikkek alkotását illetőleg igen meddő volt s a viszonyok alakulásánál fogva a nagy várakozásoknak meg nem felelhetve oszlott szét : mégis maradandó emlékeket hagyott hátra s többi között azon örvendetes biznysággal is szolgált, hogy az évtizednél tovább tartott politikai tetszhalál és az alkotmány szünetelése alatt, a közpályára hivatott férfaink nemcsak a régi gyakorlatossággal foglaltak ismét helyet a zöld asztal körül, hanem azóta soraik az újabb nemzedék több tehetséges és jellemző tagjaival is szaporodtak.

Ez utóbbiak között az első helyek egyike méltán illeti báró Podmanitzky Frigyeset, ki fiatal koránál fogva az 1848 előtti politikai küzdelmekben még csak néző és tanuló szerepet vitt ugyan, de 1861-ben, midőn a szarvasi választókerület bizalma folytán a magyar képviselőházban megjelent, mindjárt azon kitüntetésben részesült, hogy a ház az egyik másodelnökség díszes méltóságára közakarattal megválasztá.

Sajátságos körülmények okozták, hogy e férfiú arcképe e lapok csarnokából még mind-éddig hiányzik; sietünk azt ezen-nel megillető helyére állítani s mellözve az érdekes politikai egyéniség pályájának, érületének s eljárásának minden bővebb elemzését s magyarázgatását, legalább életírásának főbb adatait itt egybegyűjtve nyújtjuk olvasóinknak.

Báró Podmanitzky Frigyes 1824. jun. 22. én szül. ősi birtokán Aszódon, Pestmegyében. Iskoláit Miskolczon, Pesten, Késmárkon végezte, mindenütt derék nevelője, Hunfalvy Pál vezetése mellett. 1843-ban végezvén iskoláit, a fiatal jogász, gr. Ráday Gedeon pestmegyei követ mellett, mint irnok töltötte az akkori országgyűlést Pozsonyban. Ennek végeztével 1845-ben szülei a berlini s bonni egyetemek látogatására

küldötték, de ő a száraz tanulmányok helyett jobbnak látta, világot látni és tapasztalni s 1846 tsvaszáig beutazta Orosz-, Svéd-, Dán- és Németországot. Haza térve az akkori pestmegyei párt-mozgalmakban kiváló résztvett s neve itt lett először ismeretes és népszerű.

Az 1847. diki országgyűlésen már mint felsőházi tag, még akkor kongredély mellett, jelent meg s nem egy fontosabb kérdésben tett nyilatkozata által vonta magára a közfigyelmet.

Az 1848-ik nemzetgyűlésen mint felsőházi megválasztott jegyző működött, de azután ő is kardot kötött s ott volt Schwechattól Világosig. A besoroztatást ő sem kerülte el s egy év múlva újra haza érkezvén, s a semmit nem tevését megunván, elővette ré-gibb tanulmányait s egész erővel az irodalmi térre adta magát,

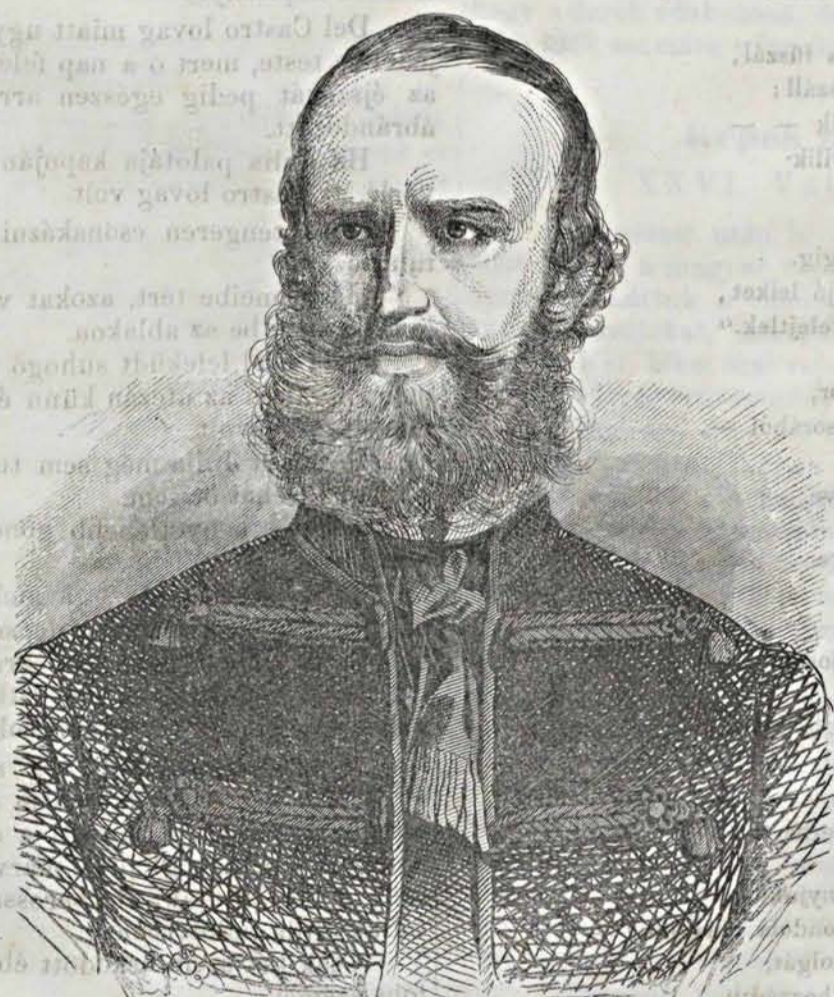
mint akkoriban a magában tehetséget érző magyar emberre nézve csaknem egyetlen lehető közpályára.

Előbb „Uti naplóját“ adta ki, utóbb több egymást érő kisebb nagyobb regényben bizonyítá be írói hivatását.

Ezeknek köszönhető, hogy néhány évvel ezelőtt a magyar Akademia báró Podmanitzky Frigyes levelező tagjai sorába iktatta.

Irodalmi tevékenysége közben ismét több ízben látogatta meg a külföldet. Később élénk részt vett a protestáns kérdésben, minek egyik eredménye az lett, hogy a békési evang. népes egyházmegye egyhangulag őt választá meg felügyelőjének.

Az 1860 ki oktoberi diploma ismét Brüsszelben találta. Ennek hírére haza érkezett s újból a megyei, később országgyűlési nyilvános élet rögs utaira tért, s mint fenn említettük, mindjárt kezdetben azon fényes kitüntetés-sel, hogy az 1861-ki alsóház ő benne tisztelhetette egyik erlyes, tehetséges másodelnökét.

B. PODMANITZKY FRIGYES.

A huszár levele.

Galambbal álmodott, turbékos tubával,
Turbékos tubának hóféhér szárnyával,
Hóféhér szárnyának nagy sebes röptével,
A hogy szállt keletről aranyos levéllel.

Álmodott Juliska, Szamoszeg virága,
Széles a vidéknek legszebbik leánya;
Galambbal álmodott s ablaka már zörrent:
„Nyisd ki kis lány, nyisd ki, magad vagy-e ott bent?”

„Oh magam, szaporán a keze írását,
Csókkal hadd hintsem mindenik vonását!
Hinti is csókjával, hinti egyre másra,
S jól esik szívének égi álmódása...”

Kél a rózsá hajnal, Juliska fölébred,
Se hire, se hamva aranyos levélnek.
„Hová lett, mivé lett? úgy, vagy úgy, csak álom!
Szalkai postásnál újra megtalálom.”

„Adja ki levelem, ne mondja, hogy nincsen!”
„Miért ne adnám ki egy csókodért kincsem?”
„Magas fán terem az olyan drága váltság,
Meg talál ártani a fölös kívánság?”...

Patyolat kendőbe bétakarva menten
Viszi a levelet Juliska, de sebsen;
Szemébe az öröm, nemhogy ég, de lobban,
Kebelében a szív dobog ám de jobban.

Kiér a mezőre Szalka városából
S a merre az ösvény a nagy ut hosszából
Jókorát elszakít, — arra felé tér be,
Szapora lépteit torony-irányt mérve.

Ott a rét pázsitján, mikoron már sejt,
Hogy még a toronyból se látja meg senki,
Az írott levelet kibontja nagy gondnal
S míg bontja kebele sebesebben dobban.

Lágyan zsong a pázsit, rengedez a fűszál,
A réti pitypalaty fészkirol odább száll;
Juliska kis szeme csillagosan fénylik —
A pecsét megroppan, a levél felnyílik.

A pecsét elválik, a levél felnyílik,
Juliska orcáján öröm-köny fut végig.
„Szívem szép szerelmem, eszem a jó lelket,
Szeretek még most is, el sem is felejtlek.”

Isten megcsókolja a levelet százsor,
— Szerelmem szól annak mindenik sorából —
Azután olvassa sokáig, merengve,
Tizszer bevégezve, tizszer előlkezdvé.

Nagy örömmel végre haza ér estére
S váró szülőjének ráborul keblére;
Ott újra olvassa a szülék szavára —
S hajh, az apjuk vidul mindenik sorára.

„Huszár vagyok lelkem, még pediglen káplár”
Az öreg bajuszán pödör e soroknál
Az anyjuk elérte mire volna kedve,
Leveszi a lopót s bort hoz a cseberbe.

„Aldomást érdemel az ilyen sor anyjuk” —
— Nem szólott a hü társ, csak gondoló: halljuk! —
„János öcsém éljen, vigye Isten dolgát,
S örömkünkre lányom, hozza haza hozzád”

Örvendett Juliska, búslult is egyszerre,
Akkor meg az anyja vigasztalta egybe,
„Hajh, én is úgy vártam apádra leányom,
Hála az Istennek, de még most se bánom.”

Ezután a szülék elszenderedének,
De Juliska mécsa éjfélkor is égett;
Imádkozék érte — a levelet végre
Betevé kis könyve kellőközepébe.

„Itt lesz ez a levél az igazi helyén,
Örködjék angyal mindenik betűjén,
Mig a hazatérőt karjaimba zárom” —
Szólt a lány s szeméit lecsukta az álom.

És álmodott ismét turbékos tubával,
Turbékos tubának csókoló ajkával;
Csókoló ajkának édes színmézével,
Szívének, lelkének igaz szerelmében.

Fejes István.

Miért láttál?

Elbészélés, írta JÓKAI MÓR.

I.

Gonzaga Julia csak tizennyolcz éves volt, mikor férjét Colonna Vespasiant eltemették, és azontul nem szeretett soha.

Gyűrűjébe egy amarántot vésetett e jelmonddal: „non moritura.” — A szerelem hívói előtt az amaránt virága, jelképe az örök első szerelmeknek.

Julia szépségének hire bejárta a narancsligetek honát; Olasz-hon kicsiny, de fényes fejedelmétől kezdve a nemes lovagokig mind lábainál heverték, s ő — egyet sem emelt fel közölök.

Nem szeretett, nem tudott szeretni mást, mint azt, a ki már meghalt.

Pedig volt a megvetett imádók között egy, a ki őt valóban megérdemelte volna. Nem rangja, nem gazdagsága által, de szerelmének nagyságaért.

Ez egyszerű lovag volt Del Castro Alfons, a fejedelem testőreinek kapitánya.

Del Castro lovag miatt ugyan rosszul lehetett megőrizve a fejedelem teste, mert ő a nap felét imádoztja bámulásában töltte el; az éjszakát pedig egészen arra vesztegette, hogy ablakai alatt ábrándozott.

Ha Julia palotája kapuján kilovagolt, a ki őt legelőször üdvözlé, az Castro lovag volt.

Ha a tengeren csónakázni ment, Castro lovagot ott is utban találta.

Ha termeibe tért, azokat virágokkal behintve találta. Castro lovag szórta be az ablakon.

S ha éjjel lefeküdt suhogó párnái közé, s kezeit összekulcsolta imára: valaki az utcán künn énekel kísérte imáját. Az mindig Castro lovag volt.

És azért Julia még sem tudta Alfonsot szeretni. Senkit sem szeretett, tehát őt sem.

Lehet-e kegyetlenebb gondolat egy szép nőnél, a ki senkit sem szeret?

Egy paradicsom, — a melyben nem lakik senki. Aranygyümölcsű fák, örök virágok, de semmi madárdal hozzá, semmi élet hangja. A világ, a teremtés harmadik napján.

Volt azonban egy más titkos imádozó is Juliának, kinek nem volt szokása a sohajtozás. Ez volt a kalózok fejedelme: Barbarossa.

A rőt szakálú szőnyeteg nem epedett, nem kért, nem járt ablak alá lantot verni, hanem egy éjjel kikötött Fondi alatt ezer kétszáz kalózzal, s mielőtt a csendes város lakói álmaikból felébredtek volna, meglepte a márványszép kastélyát. Éjszaka volt, az örök mind aludtak; Barbarossa martalócjai feltartóztatlanul hatoltak Julia hálótereméig.

Csak két szem örködött ébren az alvó álmain; Del Castro Alfons szemei.

A szelevényi templom.

A vallásos kegyelet hazánkban is számos épületet hozott létre, melyek ugyan — néhány jelesebb kivételével — nem versenyezhetnek a külföld, — az e tekintetben oly gazdag Francia- és Németország nagyszerű építészeti műremekeivel, de itt-ott eléggé csinosak és érdemesek arra, hogy velök megismerkedjünk.

Ilyen a többek közt a jelen képiünkben közölt csinos kis kápolnának inkább, mint templomnak nevezhető építmény is.

Szelevény Hevesmegyéének tiszántuli, mondhatni a központtól legtávolabb részén fekszik, Nagykunság tőzsomszédságában, Kun-Szent-Mártonhoz félóránnyira délre, a Tiszától pedig, melynek egy ága hajdan erre folyt, mintegy két óra járásnyira.

Nem régen még pusztá volt, hol eleintén egyedül a Marton nevezetű család lakott mint saját birtokán; de utóbb a család újabb tagjai házasságok által szaporodván, s számos rokonszállóra oszolva, mind jobban megkedvelték e helyet, mindnyájan itt telepedtek le, s igen csinos falusi lakokat építettek maguknak. Így folytonosan növekedve, lassankint tekintélyes földbirtokossággá, composesorattussá nőtte ki magát, a csupán osztályos atyafiakból álló község. Megszaporodván ekképen a lakosság, az 1851-ben bekezdett rendszer alatt rendes községgé, faluvá emeltetett, de egyszersmind elkerülhetlen szükségé vált az istenisztelet rendes gyakorlása végett templomot építeni.

E szükségétől áthatva, itteni földbirtokosnő özvegy Bogyó Jánosné, szül. Marton Anna, jelenleg 84 éves asszonyság, e templom építését saját költségén eszközölte 1854-ben, a midőn a szolnoki építész terve szerint megkezdett az építés, és a reá következő 1855-ik évben már teljesen elkészült s felszenteltetett a kápolna.

Egyházi igazgatás tekintetében a szomszéd csépai anyaegyház és plebániához tartozik, melynek filiáját képezi, s evvel együtt a váci püspökség főhatósága alatt áll.

Nem lehet itt a kegyes alapítóné után a jólküi adakozók egy valóban ritka példányát meg nem említenünk, ki bár szegény sorsu levén, mégis a szolgálatából megtakarított minden pénzecskéjét, szülőhelye iránti szeretetből, az ujonan épült templom felszerelésére ajánlta fel. Ez összegből a templomban egy disztes Mária-szobor készítettett, és a templom egyéb szükségleteire szánt tárgyak vétették, ugymint zászlók, halotti koporsó stb.

Az ily szegény sorsu derék adakozónak adományára kétszeres értékkel bírván, annyival nagyobb elismerés érdemes, s bár az igaz szívből eredő jótettek nem szorulnak dicséretre, mégis méltó, hogy a derék adakozónő, özv. Szántó-Baranyi Juliánna nevét a később idők számára e lapokban följegyezzük. Zombory Gusztáv.

Képek a hazai népeletről.

XXVI. Vályogvető-czigányok.

A természet után hiven másolt rajzaink sorában már számos fájat láttuk a magyar népeletről oly fontos szerepet játszó czigányoknak. Láttuk a vándorczigányokat, kovácsokat, kolompárosokat, teknővájókat, meszelő-kötőket stb.; fontos szerepet játsznak még azok is, kiket mai rajzunkon látunk: a vályogvetők.

A vályogvető-czigány már nem új vándorló, nomád életet, hanem rendszeren állandó, megtelepedett lakosa a falu végének, a hol földalatti ürgelakában éli világát feleségestől, gyermekestől, s gyakran egy két élő háziállatával, egy két malaczkával, az ő lábás jószágával, egyetemben. Házának a neve *putri*, melynek lakható része rendszerint benn van a földben, s csak a teteje emelkedik a földszínen felül, ez is csak oly magasság, hogy a környékére ültetett tők indája kényelmesen felfuthat rája, anélkül, hogy elfáradna. Nyáron át elég jó dolguk van e putri lakóinak, apraja, nagyja reggeltől estig szorgalmasan veti a vályogot, ezen pelyvával kevert agyagból gyurt s a napon szárított hizott nyers téglákat, melyek az alföldi parasztházak építő anyagát képezik.

A vályogvető-czigánynak az a tulajdonsága van, hogy e hasznos mesterségen kívül, még egy kellemezt is üz, t. i. rendszeren muzsikuskok is. Addig, míg hegedűjére vagy cimbalmára nincs szüksége senkinek, csak elbabrál avval a vályoggal, de mihelyt lakzi készülni valahol a faluban, akkor kimosakodik a vályogművész, kikeresi a vaczokból az ünneplő fehér nadrágot s ama kérges nagy csizmákat, melyeket ily ünnepélyes alkalmakra tartogat. A muzsikuskok itt most egészen más ember, mint a vályogvető, még a

Csak a szerelem van ébren!

A lovag, a martalócok tolvaj-közledtét észrevéve, felállt lova nyergébe s bezörgetett imádoztja ablakán.

— Urnőm! Ebredj! Kalózok ütöttek palotádra; menekülj!”

Alig ébreszté föl e szó Juliát, midőn mellékszobájában aszszonysikoltás, halálhörgés támadt: hü cseléd sikoltott, czudar rabló kése legyilkolá; ajtáján dörömbölt már az orv.

Egy percz volt az idő.

— Asszonyom menekülj! hangzék az ablak alatt.

Julia kiszökött ágyából, csak egy vékony patyolat volt rajta; nem volt idő pirulni. Ugy, a hogy fekhelyét elhagyta, szökött fel az ablakba, onnan a lovag váliára emelte; azután leszállt nyergébe; baljával átölelte hölgyét, jobbajával kihuzta kardját, sarkantyuba kapta paripáját s vágatott az utcánzán tova.

Vad saracén csorda üvöltve rohant utána; nyil süvöltött, golyó füttyült feje körül; a lovag forrón ölelé magához a reszkető hölgy természet s oly boldog volt!

Az üldözők mindenütt nyomában voltak, Barbarossa felgyujtatáa Fondi palotát, az égő város fénye vérvilágot vetett a menekvők után.

A Carigliano átszeli az utat.

A hegyi folyam két meredek part között folyik alá; midőn ide értek, a ló visszahorkant a mélységben tomboló ár előtt.

— Itt elvesztem! rebege a hölgy.

— Ne félj urnőm. Szólt Alfons; te tartsd magad a nyeregben s tedd utánam, mit én teszek.

Azzal a hölgy kezébe adta a kantárt, kipattanva nyergéből, a magasról a folyamba veté magát. A paripa gazdája után szökött nemes terhével.

A gyors hegyi folyamon át ketten úsznak erőfeszítve; a jó mén és a jó vitéz. Ez fél kézzel paripája zabláját fogta, melynek hátán hölgye ült; s e halálvész közepett is csak azt nézte, mint simul a habzattatta vékony lepel a szoborszép amazonnak észrontó természethez.

Az üldöző saracének elmaradtak a meredélyen; Casto lovag szökését egynek sem volt kedve utánozni egy pár ragyogó szem kedvéért.

A szerető férfi karja győzött a haragos folyón; féltett terhével átjutott a tulsó partra.

Itt mély erdő fogadta őket; mély erdőnek sötét útján semmi sem vezette Castro lovagot, mint két csillag az égen, és két csillag ide lenn.

Két csillag az égen nem jó helyre vezette őt; erdő közepén rabló-bandolier-csapat állta a menekvők útját.

„Kard ki! Kard fel!” Castro lovag nem számlálta ellenségét, közé vágott; harczott, mint egy orosz lány, a kardok szikráztak az éji harcban; a rablócsorda szétfutott, vagy elhullt, Alfons utat vágott szíve bálványának.

A hajnalesillag látszott a keleti láthatáron, midőn az erdőből kiértek. Nem messze egy vár emelkedék előttük. Az volt Ga-ta.

— Asszonyom, szólt itt Alfons; meg vagy mentve; kihoztalak minden vérszóból. És most szólj: mit érdelek mind ezért?

S imádozt hölgye előtt féltéredre ereszkedék.

Gonzaga Julia összehuzta szép keblén a vékony patyolatot; arca égett a szégyentől, jobban, mint az ég a hajnalfénytől; szemei vérszoban ragyogtak.

Ah a földi csillagok sem jó helyre vezették Castrot!

A mint térdelt a hölgy előtt; szemével kéjittason járva be annak vonásait, omló haját, fehér vállát, végig egész rózsás lába ujjhegyéig; Gonzaga Julia oda lépett hozzá és kezeit esküre emelve így szólt.

— A miért megszabadítál pogány kézbe, gyalázatból; a miért kihoztál dühös folyam hullámból; a miért megküzdte értem orvokkal, utonállókka: kápolnát emeltetek nevedre, melyben mindennap te érte imádkozom; de a miért megláttál öltözetlenül, azért meghalsz!

S e szónál kirántva a lovag övéből a tört, azt markolatig döfte annak szívébe.

..... Oh milyen kegyetlen a hölgyek erénye!

feje is másképp áll, a szeme is másképp jár. A lakodalmas nép kurjog, a midőn esküvőre mennek, a menyasszony pityereg, a cigány pedig huzza keservesen s oly büszkén lépdegél ünnepi csizmájában, melyet a legnagyobb forrásban is felhuz, mintha az egész falu népe az ő ünneplő fehér nadrágját bámulná. Lehet képzelni, hogy van azután jó dolga a cigánynak is a lakodalmas háznál, a hol tédig érő fazekakban főzik a töltött káposztát s van „szabott bér, osztott koncz.“ A jó világban egyegy cigány minden napra kapott tiz garast, a mellett eszem iszom, a mennyi belefért; lakodalom után pedig mindegyiknek egy pár tyuk és egy kenyér dukált.

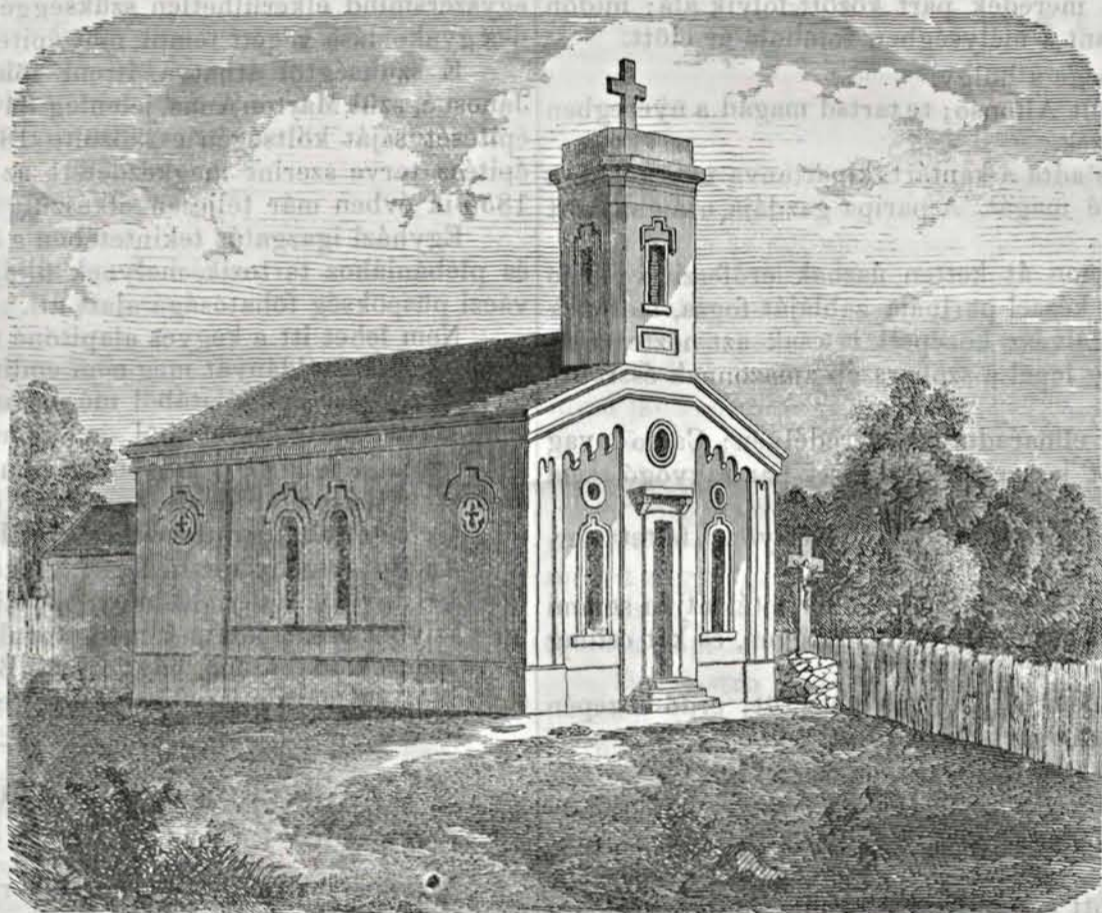
A vályogvetőkhöz lehetne sorolni még a tapasztó- s meszelő-cigányokat, de ezek már inkább a kőmíves mesterséget űző cigányok sorába tartoznak, mert a falrakáshoz s vakoláshoz is értenek, s nem is muzikusok.

A Tarnokvölgye és vidéke.

Irta Pethő Dénes.

(Folytatás.)

Tabajdtól nem messze délnek fekszik Váll, az Ürményi család birtoka s ettől egy negyed mérföldnyire Kajászó-Sz. Péter, e mel-

Szelevényi templom.

lett pedig Sz. Iván puszta, melynek határában az utmellei domb lejtőjén áll egy régi romtemplom. Csupán északnak eső oldalfala áll még fenn s kis darabja azon délnyugat felé néző falrésznek, hol a kapu volt. Az épen álló fal 26 láb hosszú, 2 láb vastag s erős kövekből épült; a szentély körül, mely kelet felé esik s homlok-átmérője 15 1/2 lábnyi, az alapfal még látható, a többi oldalon azonban már be van gyepe-sedve. A templom árokkal van körülveve, mely még most is meglehetősen mélységű s így azon korból való lehet, midőn — mint az erdélyi szász helységekben itt-ott még ma is látható — a templomokat mely árkokkal vagy falakkal vették körül, hogy ott veszély esetében menhelyet találhassanak.

A temető az árokon belül volt. Síroknak nyomai ugyan már nincsenek, de az árookban, mely az utnak innenső szélét szegi s a beárkolt templomudvar egy részét átvágja, csontok hevernek, sőt az árok leásott partjából egyes csontok állanak ki, mi azt mutatja, hogy az ép a sírok fölött ásatott. Egy ily csontdarabot csak erőlködéssel voltam képes a földből kihuzni, — főlészár-csont volt s azonnal mellette találtam a medence-csontokat, a másik főlészár-csontot, végül az alszár-csontokat s a láb csontjait is, anélkül azonban, hogy valami koporsófélének csak a nyomát is láttam volna. A feltevést sem leltem semmit, mert az arczszal keletnek ép ott fektűd, hol most már árok van s így e csontvázat ép derékon ásták ketté!

Az árokon kívül a hajdani házak helyei, a mint ezek két sorban egymással szemközt állottak, még most is tisztán láthatók. Előtünk áll az egész falu; egy utcája volt, melynek mindkét oldalán körülbelül 40, megfelelő távolban egymás mellett álló háznak helye látszik: mintegy 18—20 lépésnyi kerületű csekély mélyedések ezek, valamivel emeltebb parkánnyal, mely a falnak maradványa s e csekély terjedelem vagy arra mutat, hogy e házak igen szűk viskók voltak, vagy, hogy a mélyedések mind terjedelemre, mind mélységre mindinkább enyésznek s végre ismét a földdel

egyenlőkké lesznek. E falu nagyon rég ideje lehet már, hogy fennállott, mert sem az okmányokban, sem egyáltalán a történelemben, sem a nép ajkán se birét, se nyomát nem találtam. A nép ismeri a szentiványi romtemplomot, de hogy ott falu lett volna, arról nem emlékszik és senki sem törődik többé azzal, hogy mikor és honnét költöztek oda azok a porladozó csontok a kis templom alá, mely már maholnap velük együtt el fog enyészni.

A váli völgyben észak felől délnek aláereszkedő közlekedési utat keletről délnyugatnak a délnyugati vaspálya s a buda-fehérvári országot érinti. Ez országot mellett fekszik Martonvásár mezővárosa, a mult század közepe táján még pusztá s a Pethő grófok bir'oka, kiktől Sajnovits Mátyás györmegyei alispán s később a községi kerületi tábla elnöke szerezte meg. 1744-ben Pethő Zsigmondban e család grófi ága kihalván, a birtoklási jog a koronára szállott át, melynélfogva ez Martonvásárt Sajnovics örökösaitől ismét elperelte s csere (cambium) útján a gróf Brunswick családnak adományozta azon kikötéssel, hogy legalább is 24 telket telepítsen. A telepítés Nógrád-és Pozsonymegyéből hozott tótokkal történt s 1775 körül Martonvásár már mint mezőváros fordul elő. Temploma, mely szent Annáról van czimezve, ugyanezen évben épült; plébániája 1788-ban alapított; az anyakönyvek az

1782-ik éven kezdődnek. Lakói száma 1782 lélek, római katolikus, 2 református, 3 ágostai s 5 zsidó család. Az iskola-ház 1857-ben a község költségén épült s csinos, tág épület; a tanuló-k száma 244, kik két elemi osztályba vannak sorozva. A templom és plébánia anyagi állapota igen szegény; pártfogója: a vallási alap.

Martonvásár népe szelid, szorgalmas és főleg vallásos jellemű. E nép kedvező erkölcsi állapotáról tanuskodik az is, hogy az egész mezővárosban csupán egy kocsma van, s hogy 1782 lélekre 244 iskolás gyermek esik, mi oly arány, minőt hazánkban nem sok helyütt fogunk találni. E nép, mely, mint említettük, Nógrád- és Pozsonymegye tótságából került ide, azóta részint elmagyarosodott,

részint elnémetesedett, úgy hogy most Martonvásárt magyarok, németek és tótok lakják. A földmivelés jó, gabna bőségben terem, bor leginkább fehér. Mesteremberek szintén nem hiányoznak; vannak szabók, cipészek, kőművesek, ácso-k, kerékgyártók, bádogos, asztalos, szíjgyártó, mézesbábo-s, molnárok, kovác-ok, kilyfaragó, pék, üveges stb. Van továbbá orvos, gyógyszerész, három kiskereskedés, vas, — rőfös és fűszerárus; szóval a kereskedelem és kézmű-ipar e kis mezővárosban a legnagyobb élénkségnek örvend s napról napra jelentékenyen emelkedik, főleg mióta Martonvásár postahely s fő vasutállomás levén, a vidéken kereskedelmi s közlekedési központot képez.

A város széles és hosszú főutcájának felső végén áll a gróf Brunswickféle kastély; ehhez van építve a templom is, mely a naponkint szaporodó lakók számához arányban oly kicsiny, hogy az ajtózkodók nagy része a misét többnyire künn a kapu előtt kénytelen hallgatni. Körülötte északnak s napnyugotnak terül el a hetszáz és négy hold nagyságu kert. E kert ép úgy roppant terjedelmű, mint izletes, tapintatos, művészi rendezetét tekintve, pártatlanul áll talán az egész országban. A kastély körüli diszkrét, mely harmincz holdat foglal el, a világ minden részéből összehordott nemes növényekben a pazarságig gazdag; az üvegházak telvék

a legszebb virágokkal, a diszkrét közepén tó van, benne hattyuk usznak s a partról repülő hid viz át a pár holdnyi nagyságu regényes szigetre, mely a kert földszét képezi.

A vasuti indóház a park szélén áll, míg a töltés azt ép közepén hasítván ketté, a grófnak ebből 25 s az egész határból 77 holdat kellett a társaságnak átengednie.

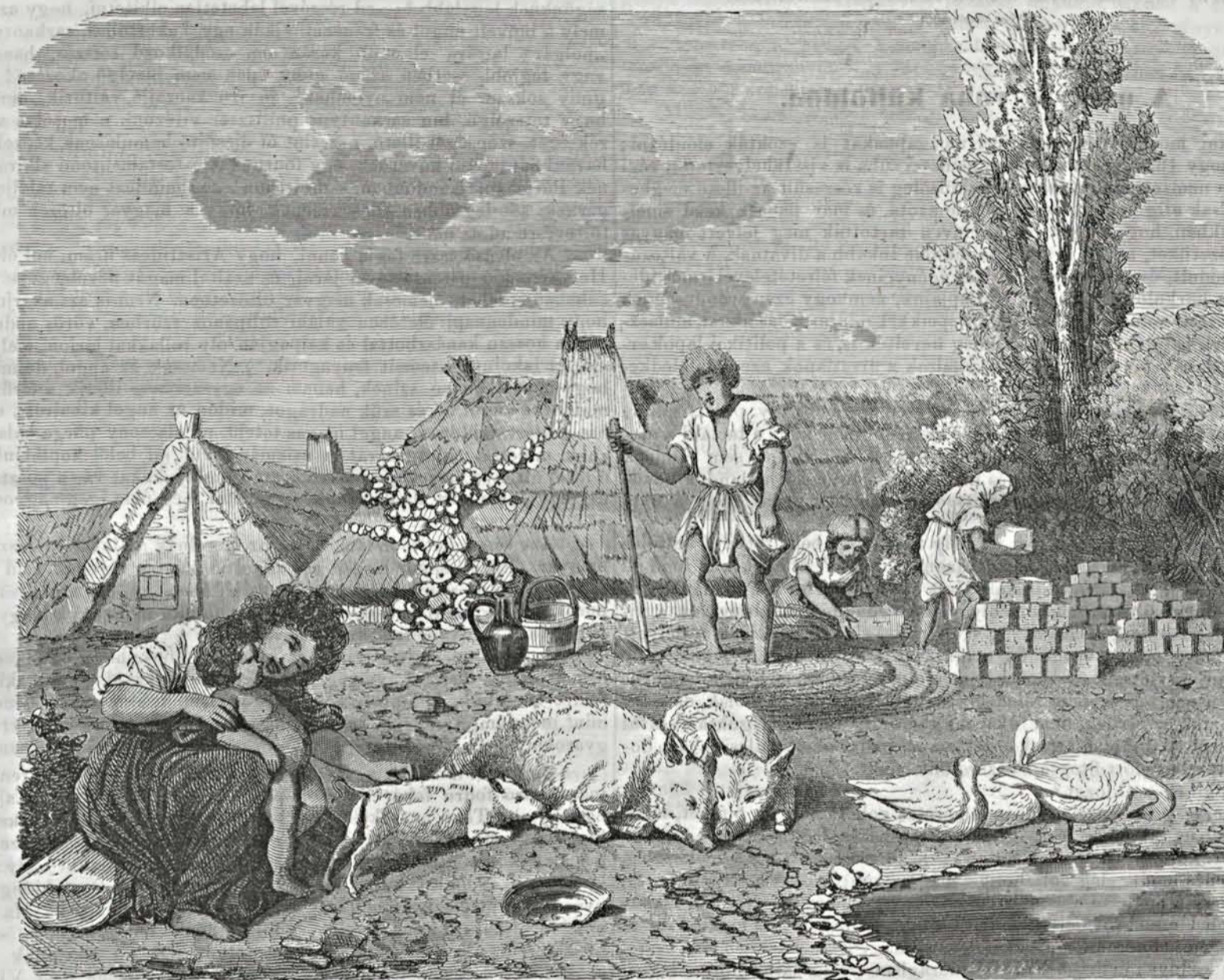
Alparkban van a fáczános is, mely mintegy 100 párból áll s itt legel 20 darab nemes hollandi és svájci tehén.

Az összes urasági birtok: 4,565 hold szántóföld, 141 hold rét, 481 hold legelő, 173 hold külön faültetvény (vegyes csoportok, elsősorba az egész határon, részint a juhok számára ugynevezett delelőnek, részint csupán disznek), 172 hold csapás és dűlő, 106 hold majorhely, 11 hold saját- s 135 hold dézmás szőlő.

A telkesgazdák birtoka 1857-ben ment át a tagosításon s az Erzsire vivő országot mellett, tehát a határ déli részén fekszik; míg a gróf földjei a következő 7 majorra vannak osztva: Erdőhát

is bőven megtermette gyümölcsét, mert a ki azelőtt nyomorult dikhenzeire még a legpotomabb ár mellett sem kapott vevőt, az most, ha az eladás körül csak némi tapintattal bír, gyönyörű csikain évenként százakat is nyerhet.

Megfoghatatlan előttem, hogy tudott lóra termelt nemzetünk lótenyésztése annyira süllyedni! Ha ez még sokáig így tart, úgy a nagybirtokos osztályon kívül senkinek sem lesz az országban valamire való lova. Nem elég, hogy az őseredeti magyar lófajt tökéletesen kipusztult s „napkelet ifjainak dobogó paripái“ ma már holmi elkorcsosodott gebék; de ezek is úgy agyon vannak csigázva a zabszalma, kóczhám és ostornyél által, hogy az embernek szeme szája eláll, ha valamely jó módu falu vagy mezőváros ménesén végig néz, s csak itt ott lát egy-egy állatot, melyről elmondhatja, hogy ez ló. A gazdasági egyletek, melyek egy-egy Vidats-ekéből vagy vetőgépből oly nagy dolgot tudnak csinálni, vajjon nem tehetnének-e a lótenyésztés érdekében is valamit, vagy legalább

Képek a hazai népeletről: XXVI. Vályogvető-cigányok. — Ujházy F. vázlata után Jankó J.

Kis-Marton, Máriaháza, Tükrös major (a parkban), Gézamajor, Spanyolmajor és Belsőmajor. Emajorokban összesen van 5,600—6,000 darab juh; 150 ökör; 30 majoros ló, mihez meg a gróf legközelebb szenttamási birtokáról 40 darab nemesített, csödörből s kanczából álló ménesét is át fogja szállíttatni.

A martonvásári lovak figyelmemet, egyáltalán nagy mértékben magukra vonták; a legegyszerűbb parasztagzadának gyönyörű félvér lovai vannak, melyeken nemcsak az látszik meg az első pillanatra, hogy nemes mének ivadécai: de az is, hogy egyszerű és gondos bánásban részesülnek, idő előtt, be nem fogatnak s el nem csigáztatnak, mi hazánkban, hol a lótenyésztés a kisebb birtokosoknál s köznépnél csekély kivétellel oly elhanyagolt, nyomorult s minden megítélés alatt eső fokozat, igen örvendetes jelenség. A martonvásáriak a kedvező alkalmat felhasználván, kanczáikat az ott állomásozó császári fél- és telivér ménekkel fedeztetik, mi ugyan többre kerül a községi mén fedezésénél, de már

többet mint eddig tettek? Igaz, hogy a lovar-egylet s itt ott egy gazdasági egylet is tűz ki díjakat a legjobb lovakra; de ki nyeri ezen díjakat? Nagyobbára a nagybirtokos osztály tagjai; s miért? mert csak ezeknek van annyi pénzök, hogy mérleg drága angol s arab méneket vásárolván, ezek után ivadékok neveljenek, mely ivadék mellé aztán már csak szegényből sem meri kisbirtokos az ő satnya csikóját állítani, mert legfőleg kinevetnék vele. Szép és haladást tanúsító dolgok a vető-, arató- s mindenféle gépek, de mit érünk velők, ha lovaink elöttök kidülnek a hámból? A telivér ló, melyre oly sokat tartunk, kivált, ha az 1,000 aranyos császári díjat megnyeri s így a „konyhára“ is hajt valamit, szintén igen szép dolog; de ez azért mégis csak fényűzési ló s mezei gazdáink sem futtatni, sem vadászni nem akarván, ezért arra kellene főgondot fordítanunk, hogy hazánkban valamely izmos, erős kitartó és munkára képes lófajt honosítsunk meg. Igénytelen nézetem szerint ezt úgy érnök el legelőbb, ha népünk az eszélyes martonvásáriak példáját követné

s lovait, a hol csak teheti, a császári ménék által fedeztetné. A nemesebb vér ivadékát a paraszt is bizonyára inkább kimélné, gondját is jobban viselné, mert fajunknak az egyáltalán szokása, hogy csak a jót, a szépet kiméli, de legkivált lovában s a gyengét öli, zaklatja, mondván: úgy is csak alpári, meg sem érdemi a kimelés fáradságát; a helyett, hogy meggondolná, miszerint kimelés s gondos bánás által a rosz is jóvá lehet, vagy ha azzá nem is lesz többé, legalább tovább veheti hasznát így, semmint ha erővel elcsigázza, elhanyagolja. A népet a lótenyésztésben oktatni s felvilágosítani kellene, hogy tovább meg tudja becsülni; mert ebben fekszik az egésznek alapja. Azonban nagyon eltértem tárgyamtól s így még csak afelett akarom csodálkozásomat kifejezni, hogy nálunk, hol most az egyletek alakítása oly dicséretesen felkapott — Pesten már máha-hordó egylet is van! — még senkinek sem jutott eszébe: *állatvéd-egylet*re csak gondolni is. Szerencse, hogy a civilizáció hazánkban még a lóhus evésig nem haladott, mert ezen esetben ugyan gyarló vágómarhával látnók el a mészárszékeinket.

(Vége következik.)

A magyar ruha külföldön.

Politikai mozgalmak, társasági mozgalmakat is szokták előidézni; innét van, hogy 1859 év óta a magyar nemzeti ruha is visszahelyeztetett régi jogaiba, és a nemzeti érzület ezen jele külsőleg is részesült az illető megbecsülésben. Csak alig néhány év forgott le azóta, és már panasz kezd emelkedni sorainkban, hogy míg a férfiak híven tartották meg felvett magyar szabású öltözetüket, addig nemünk szebb fele inkább a divatnak, a változatoságnak hódolt, és az elv, a nemzetiség igényeinek féltetelével ismét idegen ruhákba burkolózott. Hazai divatlapjaink, nem hogy ezentelvényeséggel gátot igyekeztek volna vetni, ezt divatképeikkel, mintaszabásaikkal, mulasztási búneikkel, helytelen irányukkal még nevelték is, és a politikai lapok erkölcsi kényszerítésből több ízben felszólaltak a divatlapok ezen önfeledkezése ellen.

A kérdés itthon úgy állván, természetesen van néha oly perc, midőn arról foly a tanácskozás, vajjon külföldre menvén, meg kell-e tartani a magyar ruhát? vagy a francia szabású felvenni. A kik itthon sem viselnek magyar ruhát, azokra nézve a kérdés nem létezik, de mások hajlandók benne inkább a lappangó elvet fürkészni, mintsem oly izlésnek nézni, mely a napi érdekeknek feláldozható.

Nemzeti ruhánkat tán sohasem volt oly tömegesen bemutatva a külföldnek, mint a jelen év közepén, kivált azon hazánkfiak által, kik a londoni világműkiállítás látogatására utaztak. Volt oly magyar utazó, ki már hazulról elindult idegen öltözetben, volt olyan, a ki odakünn megismerve a viszonyokat, letette magas csizmáit, szűk nadrágját és atilláját, a helyett francia szabású mezét vévén fel magára; a magyar utazók legnagyobb része azonban, ugylátszik nekem, bár merre megfordult, megtartá azon ruhát, melyre a nemzeti szellem rálehelé jellegét. Hogy az utóbbiak nem kis áldozatot hoztak az elvnek, nem akarom tagadni, de ők maguktartásával aligha jobb szolgálatot nem tettek érdekünknek, mint némely álcillozásu dolog, melyet a világ előtt fitogtatni szeretünk.

Miben áll ezen áldozat?

Nemetszerteg bármely zugában ismeretes volt a magyar öltözet, megnézték az embert, ki abban járt, de az arckifejezés legkisebb jele nélkül, mintha ezen külsőség bántólag hatna a néző szeméire; sőt ellenkezőleg, ezen megjelenés módja elég volt, hogy a magyar utazó udvariasan köszöntésék, vagy hogy a mellette elmenők rokonszenvező hangon félig magukban mondják: ein Ungar! sőt imitt-amott kevésbé etikettes, de jóakaró éljent kiáltanak feléje. Hollandiában a bálulás már nagyobb mértékben volt észrevehető a mi könnyen érthető. Franciaországban pedig mindenütt a legbátoribb fogadtatással találkozott a magyar. Nem nézték őt ruhája végett oroszoknak, lengyelnek, vagy kitudja miféle katonának, hanem csak annak a ki volt, — és kezdvén a festői ruházat dicséretén, folytatták a közállapotaink felőli tudakozással, hol aztán vége hossza sem volt a jó kíváncsoknak. Hölgyeink közül is egynémelyik, mint ritka tünemény, magyar ruhában jelent meg külföldön, mint például a deli V... né Bács megyéből, kit aztán a párisi nők majd hogy agyon nem öleltek, és fényképezett arcképét ostromolva kérték.

Bezzeg más benyomásokat nyertek utazóink Angolhonban. London a maga nagyszerűségében páratlanul áll a világon. Az óriási kereskedés valódi népvándorlást okoz a város felé, és a világ minden nemzetét csoportosítja e majdnem 3 milliónyi Babylonba, hullámzásával négerket, hottentottákat, chinaiakat, amerikaiakat, indusokat és száz egyéb népet állítva a szemlélő kaleidoscopia elé. A változatosság, az ellentét perczenkint oly nagy, hogy az ember bár hol várta volna elébb, hogy ruhája végett figyelmet fog gerjeszteni, mint Londonban; és az angol legkevésbé hitte volna képesnek, hogy bámész-kodjék, és a „nil admirari“-t ne érte.

A ki Londonban, és Angolhon más részein magyar ruhában járt, a szemeket úgy húzta maga után, mintha delejes erőnek engednének. Ez már magában véve nem kellemetes dolog, de az arckifejezés, a mosoly, mely azt sokszor kísérő, még türeltlenebb tette a körülményt, — történt az is,

hogy ha egy pár magyar az utcán megállt, néhány bámész körülfogta, és tetőtől talpig méregette. Nem igen lehetne mondani, hogy az alsó és felső rangu angol közt érzésben nagy különbség lett volna. Mindnyájan oly kérdőjelet csináltak, mintha azt akarták volna mondani: quis hominum? honnan vette ez magát?

Nehogy azonban valaki a dolgot úgy magyarázza, mintha ezen kellemetlen tapasztalás nemzetünk iránt valami ellenszenvben találta volna kuforrását, meg kell vallanom, hogy társalogni vagy főleg saját házaikban általuk fogadtatni, csakhamar meggyőződött, hogy az angol legnagyobb méltánnyal viseltetik nemzeti törekvéseink iránt, és hogy azon valódi alkotmányosság felől, mely lépéseinket jellemzi, csak igazi becsüléssel nyilatkozik. Még nagyobb mértékben áll mindez a skótokról.

Mi oka mégis, hogy nemzeti ruhánk néma rozslást látszott találni Angolhonban?

Arisztides „Polgárosodás“ című legújabb munkájában, miután a nemzeti görögöl egy pár igen erős, ha nem is merőn valótlán szavakat mondott, eredeti ruhánkról egy pár észrevételt tesz, melyet lehetetlen megjegyzés nélkül hagyni. „A baj azért olyan nagy — mondja könyvének 28. lapján — szinte kétségbeesítő, mert hazánkfiainak legnagyobb, mit mondók, értelmiségünknek legalább 9/10-ed részével lehetetlen elhitetni, hogy az a mosoly, mely a művelt angol és francia ajkán egy kakastollas, sarkantus magyar „polgár“ láttára elvonul, korántsem csodálkozó tetszés, hanem lenézés, vagy legjobb esetben szánó guny épen nem hizelgő okozata! És hogy e guny sokszor el nem nyomható, jó ízű kacajjává változik, annak láttára, hogy tetszelgő, hiu sarkantus philiszter vitézünk e mosolyt valóban derékségét, szépségét illető, eszerint őt dicsőítő bálulásnak képzeli. Egy pár hazánkfiát japáni követnek, egy főuruncok ó-testamentomi alkirálynak néznek Párisban, Londonban, s mi itthon... mindezt nem találjuk nevelés-gesnek, sőt legtöbbször dicsekszenek, hogy a magyar öltözet milyen nagy föltevére adott okot.“

Az olvasó észre fogja venni, hogy Arisztidesz uram, hol élt tuzással. Hetykén, hiu ostentatíóval járni, és ezáltal magát neveléséért tenni, más ruhában is lehet, nemcsak magyar öltözetben. Nem is azt akarjuk ajánlani, hogy mindennapi életében valaki tulipános szürben, vörös nadrágban, kezében hosszú kanászbottal és kalpagján oly tollakkal járjon, mely-ek az első emelet lakóinak szeméit fenyegetik.* Nemcsak az angol, de mi is tudjuk, hogy nem a kirívó színek, hanem az egyszerűség illetik a férfit. Azonban midőn az angol bő és szűk nadrágot, midőn az angol kihajtott, mi álló kabát-gallért, midőn az angol magas tetejű, mi alacsony pörge kalapot hordozunk, midőn ő nadrágszárát a csizmán kívül, mi belől kopatjuk, és midőn ő felső öltönye összekapcsolása végett gomblyukakat vág a posztóba, mi pedig egy párszínőrt alkalmazunk, — ezáltal még nem igen nagyon vétettünk az egyszerűség ellen.

Azt sem lehet mondani, hogy az angolnak általában ellenszenv van a magyar öltözet ellen, hiszen az angol önkéntes ezredek zöld zsinórztatu szürke atillába vannak öltöztetve, és valóban külön kinézésűek, mint a porosz huszárok, kik közül egyiknek azt találta mondani a magyar huszár: Du nicht mein Kamerad, du Hanswurst!

Arisztidesz, ugylátszik, azt kívánja tőlünk, hogy ha művelt nemzetnek akarunk tartatni, vessük le nemzeti ruhánkat, legalább akkor ha külföldre megyünk, különben a művelt nemzetek kinevetnek bennünket. De mint mondtam, a francia szintén művelt nemzet, még sem nevette ki a magyarokat, sem a német, sem a belga, sem a hollandus, sem a spanyol.

Az angol főur, ha a Hydeparkban sétakocsizást kíván tenni, kocsi, inasa apró fodru fehér hajporos parókát visel, minőt XIV. Lajos korában használtak. Törvényszékeknél a bírák és ügyvédek hosszú fekete talárban ülnek, és testük felső harmada roppant vendéghajjal elfödve. Ezen tisztesség alakok nem átalják a hosszú tárgyalás alatt némelykor mély zsebeikben kotorászni, és ha a véletlen nekik kedvez, egy nagy darab hidog sültet, kenyérrrel együtt — a hallgatóság szeme láttára — falatozni. Ha meg akarunk fordítani a kapa nyelét, említhetnénk Old England szabadságra büszke pártjáról elég neveléses dologot. De mi tiszteljük a nemzeti szokásokat, és nemzeti emlékeket. A Tower várőrsége még VIII. Henrik izlésének ruházatát viseli, majdnem ugyanazt mondanám az illető egyének típusáról is, mégsem hallottam, hogy a vár látogatói mindezt valaha neveléségesnek találták volna.

Az angol nemzet egyik legbecesebb tulajdona, hogy egész közelete historiai alapon fejlődött, és historiai emlékekkel át meg át van hatva. De az angol önző levén, könnyen ragadtatik azon igazságtalanságra, hogy minden szokást, mely az övétől elüt, csak nehezen tudja mentegetni, és mindig kész gunyora tárgyául veszi. Saját skóttjai sem jártak jobban Londonban, és valahol csak valamely skót koczkás plaidjével, meztelen térdével, kezeszbe zsinórztól lábikrával, és apró saptával megjelent, épen oly kétes jellemű mosollyal találkozott, mint a magyarokat. Pedig skótokat alkalmassal többször látnak Londonban mint magyarokat; a királynő a kis hercegeket skót öltözetben járattja gyakran, sőt eredeti skót ezredek is vannak a brit hadseregben.

A szerencsétlen 1849. évi forradalom után sok hazánkfia Albion partjain menekést keresett, — a sors üldözöttei nem kis meglepetésükre akkor azt tapasztalták, hogy nagy szakáluk különösen ingerli az angolokat nevetésre, sőt egypárszor durva bizalmatlansággal nyílt utézán meg is tépték

* Nem a mult évben Pesten látta ön azt az így felöltözött csodabogarát, a ki még akkor nem csapott fel polgárosító röpíratok gyártójának? Szerk.

szakáluknál, anélkül, hogy az akkori körülmények közt egyéb hátra maradt volna, mint tünni ezen kicsapongást. Mit kellett volna tenni Arisztidesz elvrokonai szerint? Levenni a szakált, mely mellett az angolok nem tudtak komolyok és egykedvűek maradni? Hisz azóta a sokat beretválkozott angoloknál annyira divattá lett a szakálviselés, hogy nemsokára tán a szakáltalan képet fogják nevetni!

Tökéletesen értem most a „Times“ azon eljárását, hogy az 1862. évi iparműkiállítás megnyitása előtt komolyan megintette az angol nemzetet, hogy bizonyos kellemetlen sajátosságait mérsékelje, és hogy látogatásra jövő vendégeit azon szívéllyességgel fogadja, mely Angolhon ohajtott híreinek megfelelő. Furosanak tetszhetett akkor sokaknak azon megintés szükségé egy művelt nemzet irányában, azonban — a „Times“ ismerte közönségét!

Mind abból azt akarom kihozni, hogy végtelen tisztelettel viseltem az angol nemzet multja és jelene iránt, bámulum közszellemét, intézményeit, és gyakorlati esztét; kimondhatatlanul becsülöm azon szolgálatokért, miket a szabadságnak, alkotmányosságunk tette, szóval mindazért, a miért e nemzet oly nagy, hatalmas és szabad: de mindebből nem következik, hogy önálló itéletéről az angol, vagy a külföld kedvezőtlen legyen. Ha az angol jónak találta saját nemzeti ruháját félteteni és francziát öltöni, abból nem következik, hogy mi hasonlót tegyünk. Ha ránk nézve eldöntőnek kellene lenni a külföld itéletének, és ha mindazt a műveltséggel össe nem férőnek kellene tartani, a mi külföldön másként van: akkor következetesen le kellene mondani nemzeti táncunkról, zenénkről, sőt nyelvünkről is; hisz külföldön más a tánc és zene, és tán van ember, a ki barbarnak tartja gyönyörű nyelvünket.

A ki tehát itthon magyar ruhában öltözködik, tartsa meg azt külföldön is. Még a kis Tirolnak fiai is annyira megbecsülték eredeti ruhájukat, hogy abban Londonban is jártak.

Igen jó dolog az, midőn a külföld higgadt, el nem fogult itéletét figyelembe vesszük, de a külföld is hibázhatik, részint mert némely kérdésben önző lehet, részint mert bizonyos dolgok természetét csak felületesen ismeri, és azért jó dolog az is, ha bevárjuk, míg a külföld a roszul értesült papától a jobban értesülthöz folyamodik. (Tegyünk úgy, a mint magunk legzeleszerűbbnek találjuk.)

Nem egyszer történt már, hogy a mely véleményünk megtámadtatott, később a tulsó tábor által magáévá tétetett.

P. F.

A burgonya története.

A burgonya, e hasznos növény, mely most számtalan vidéknek valódi áldása, csak igen lassan terjedhetett el. Tenyésztésének előítéletek s vak tudatlanság sokfelé utját állták, s csak rosz termékek, éhség és elszegényítő háborúk taníták az embereket e nagyhasznu növény általános használatára, melynek hazája Dél-Amerika.

Miután okáig keresték azon vidéket, hol vadon teremnek, megtalálták végre Peruban, Chili határán, 14 mérföldnyire Limától, egy völgyben, hol nagy mennyiségben tenyésznek. Vadon tenyésznek még Santa Fe de Bogota őserdeiben is. — E két pontról terjedt el az egész világon.

Fernandez állítása szerint a legelső, ki a burgonyát Európába hozta, Jago Nunez valladoldi spanyol születésű hajóslegény volt, Cortez († 1547.) flottájánál. — Ez hozta (1599) Spanyolországba, s tenyészté s szaporítá szülővárosában Valladoldban.

1565-ben Harrkins János rabszolga-kereskedő Santa Fe-ben Uj-Spanyolországban a bennszülöttektől burgonyát kapván, magával vitte Virginiába, s később Lancashire-be Angolországban. — Ugyan ő utijegyzeteiben a burgonyát körülmenyesen leírja.

1580(83)-ban hozta Cardanus Jeromos (némelyek szerint a spanyolok), a burgonyát Peruból Olaszországba, hol 1588-ban már tenyésztették.

1584-ben hozta a burgonyát Amerikából Angolországba a híres Drake Ferencz, s tenyészté saját kertjében. — Főképen ő neki köszönhetjük a burgonya általános elterjedését egész Európában.

1587-ben jutott Hollandba a burgonya.

1588-ban már Osztrákországban általánosan ismert növény.

1588-ban Olaszországban első ismeré meg Clusius Károly, ki Németalföldről a pápai nuntius kertjéből kapott két gumót „tartufoli“ nevezet alatt.

1597-ben Londonban már, mint eledelt használták a burgonyát, de általánosan még kevéssé volt ismeretes.

Németországban a tudósok már a 16. század végén és a 17-ik elején ismerték és leírták, azonban csak a népszaporodás, később a háborúk, gyakori rosz esztendő s ezek következtében az éhség kényszeríték a népet a burgonya tenyésztésére, csak a szükség tanítá meg őket ezen idegen növény honosítása roppant hasznának ismeretére.

1616-ban Párisban a királyi asztalnál, mint különös ritka étket ették.

1623-ban Burgundban már igen gyakori.

1650-ben kezdte Németország némely vidékén a köznép is ismerni, mig Varaban nagyon ritkán tenyésztették.

1680-ban tenyésztették legelőször Ausztriában, hanem azért még később is csak a disznókat hizlalták vele, mig az általános drágaságban nem tanulak értékét becsülni.

1708-ban szorgalmasan terjesztették Németországban a burgonyatermelést.

1716(26)-ban hozta Altsrómer Jónás Svédországba.

1717-ben vitte Miltkau tábornok Brabantból Szászországba.

1725-ben kezdték Puroszországban tenyészteni.

Skótiában 1728-ban Prentice Tamás napszámós Kilsythben természeté legelőször a burgonyát, s 300 font sterlinget nyert burgonyából.

1730-ban Sveiczban már igen el volt terjedve, hol is a burgonyát szelletekre vágván, megszárták, aztán megőrölték, s a lisztet kenyérsütésre, valamint kásának is használták.

1740-ben jutott Szászországból Morva- és Csehországba, hol először csak a disznókat hizlalták vele, a 7 éves háboru kezdetekor (1756.) azonban az átvonuló katonák példájára különféle módon elkészítve enni kezdek.

Odilon Schreier szakácskönyve szerint (Speisemeister, München 1750.) az ő idejében Bajorországban nem igen becsülték, hanem annál inkább Angol- és Franciaországban, hol hamuban sütve, vagy borba főzve mint „jó éték“ fordult elő a királyi ebédeknek.

Hannoverben csak az utolsó brabanti háboru alkalmával lett a burgonya ismeretessé. — Hannoveri lovasok ugyanis, kiknek a brabanti téli szállásokon a burgonya igen jól ízlett, elhatározták e növényt hazájukban is tenyészteni, s évégre a háboru bevégeztével maguk magukkal vitték hazájukba a burgonyát — A háboru végével Hannoverben egy tál burgonya még különös delicatessé volt.

1756-ban Sziléziában már gyakori.

1758-ban terjedt el Norvégiában.

1760-ban kezdték hazánkban tenyészteni, és pedig az északi megyékben.

1766-ban Dániában.

Az 1769-diki nagy éhség alkalmából Franciaországban az akademia jutalmat tűzött ki oly legjobb értekezésre, mely a kenyeret pótolni képes növényt ajánljon. — Parmentie vegyész, ki mint szegény gyógyszerészeknek jött Párisba, megnyerte a jutalmat, a burgonyát ajánlván s vitatásával elhárítá az előítéleteket, melyek két századon át gátolták a burgonya meghonosítását. Ezenkívül XVI. Lajostól burgonyatenyésztési kisérletre 54 hold homokföldet kapott. Az e földben termesztett burgonya első virágait a királynak nyújtá át, ki a bokrétát azon nap mellére fűzve viselte.

Midőn később a forradalom alatt Parmentie hivatalra volt kijelölve, a választók egyike ellene szavazott, azt mondván: „ő minket csak krumpli-val fog tartani, ő az, a ki kitalálta!“

1785-ben leginkább igyekezett Parmentie a burgonyát terjeszteni, de legnagyobb elterjedését szerzé az 1786-iki rosz gabonatermés.

Parmentie egy alkalommal lakomát rendezett, melynek az ételek csupa burgonyából állottak, és pedig következő étlap szerint:

Első fogás: 1) Kétféle leves, az egyik egészen burgonyából áttörve, a második tiszta marhahus-leves aprított s kissé szétfőtt burgonyakenyérrel 2) Burgonyafétel a la rime. 3) Egy tál fehér sauce forma. 4) Egy tál a la maitre d'hotel (a burgonya barnán sütve).

Második fogás: 1) Pastétó. 2) Piritott. 3) Saláta. 4) Pogácsa. 5) Kalács. — Vége: 1. Sajt. 2. Kompót. 3. Egy tányér czukroskalács. 4) Egy torta. 5) Lisztfogácsa.

Kenyer az ebédnél kétféle volt, egyik buzaliszttal keverve, a másik csupán burgonyából. Burgonyaliqueur is volt az asztalon, s az egészet burgonyakávó fejezte be.

1770-ben hozták a burgonyát német bevándorlók és katonák Magyarországon déli megyéibe. A Kárpátok alatti északi megyékben 1772-ben már általánosan termesztették. — Sok megyében csak 1786-ban József császár id-jében terjedt el. Az első banáti határvérezred kerületében az utolsó rosz esztendő a burgonya terjesztését annyira elősegíték, hogy ott 1818-ban már 123,645 mérő burgonya termett. — Csak a dalmata és a morlach nem tudták egész 1816-ig belátni, mily roppant hasznu az éhség által oly gyakran látogatott természetlen Dalmátiára nézve a burgonyatermelés.

1771—72-ben mindenfelé általánosan kezdték tenyészteni, az ezen nedves esztendőbeni általános gabonahiány s éhség következtében.

1782-ben már Kamsatkában is termesztették.

1788-ban az átvonuló szövetségesei csapatok példájára Cseh-, Morvaországban és Sziléziában általánosan kezdték eledelül használni, s az akkori rövid hadjáratot maig is „krumpli háboru“nak nevezik.

1804-ben még Portugalban nem ismerték.

1824-ben már Keletindában is termesztették.

Oroszország legkésőbbben határozá el magát a burgonyatermesztésre. — A Kuma melletti német bevándorlottak termeszték ugyan, s ők látták el a muszka nagyok asztalait burgonyával, de az orosz köznép ilyen előítélettel állt ellent a burgonya termesztésének: „Ha“ — mondák — „ez a növény Isten áldása volna, ugy az Isten a muszáknak is közvetlenül megadta volna.“

Másutt is találkoztak ilyen előítéletek, de hála a tudománynak! találkoztak mindenütt felvilágosult férfiak, kik a homályt eloszlatván általános elterjedést szereztek azon áldásdús növénynek, mely most milliók majdnem egyedüli tápláléka, s melynek előnye a folyton emelkedő drágaság miatt sokféle hasznánál fogva mindig szembeötlőbb.

** (A „Csonttörések“-ről) dr. Nagel Emil, kolozsvári gyakorlóorvos és sebész tudor igen gyakorlati hasznú munkát írt, mely különösen a gyógyeljárás igen alaposan tárgyalja. E munka szerzője, hazai folytonos gyakorlaton kívül, Francia- és Németország s Belgium kózkórházait is meglátogatta, s a csonttörések czélszerű kezelése körül dús tapasztalatokat szerzett. Műve oly gyakorlati modorban van írva, hogy előforduló eseteknél, a melyek pedig igen gyakoriak, — az orvosi segélyt nélkülözhetővé teszi, s különösen faluhelyekre, hol orvost rögtön különben is ritkán kaphatni, igen hasznos, igen ajánlható. Ára 1 f 80 kr, s Geibel A. könyvkereskedésében, s általa minden hiteles könyvtárban kapható.

** (Ráth Mór nál két jeles mű) jelent meg. Egyik P. Szathmáry Károly két kötetes történeti regénye, „A bujdások“, melyet történeti regényirodalomunk jelesbjeihez méltán számíthatunk. A másik „Gyönygyvirágok“. Nyugati költőkből fordította s ugyanon összegyűjtötte Szász Károly. Mindkettő díszes kiadásban. Ez utóbbinak ára 1 ft. 80 kr.

** („Világszemle“ cím alatt évnegyedes politikai folyóirat) fog megjelenni újvekor, Jankó Vincze szerkesztése mellett, Noseda Gyula kiadásában. A francia Revue-k s angol Review-k példájára, hézagpótló lesz irodalmunkban. A „Világszemle“ különben is igen szép vezérelveket: vallásban a feltétlen túrelmet, állami életben a polgári szabadságot, s nemzeti viszonyokban a történeti jogot tűzi lobogójára. Tartalma: Világhírők; Történeti értekezések s Politikai levéltár című rovatokra leendő osztályozva. Megjelenik évnegyedenként 12 nagy nyolczadért ivre terjedő füzetekben. Előfizetési ára egész évi folyamra 6 ft., füzetenkint 1 ft. 50 kr. Ajánljuk a közönség pártfogásába.

** (Oszterlamm könyvkereskedésében) két érdekes füzetet kapható: 1) Missioi predikáció, melyet Oláhországban a piteisi ref. magyar torony csillag-feltelele alkalmával 1861. sept. 7. mondott Czelder Márton, hittérítő s a moldva-oláhországi szétszórt ev. ref. magyarok lelkipásztora. Bukarest 1862. Ára 20 kr. 2) Előszó, melyet a moldvaoláhországi szétszórt ref. magyarok érdekében jun. 17. 1861. S. Szentgyörgyön, az erdélyi köz zsinaton elmondott Czelder Márton. Kolozsvárt 1861. Ára 10 kr. E füzet a moldva-oláhországi missio ügyében is sok fölvilágosítással szolgál.

Egyház és iskola.

** (A pesti ág. hitv. egyház kettős örműnnepe) Ma huszonöt éve, hogy Pesten a magyar ág. hitv. egyházköztség alakult; s szintén annyi ideje, mióta Székács József, mostani superintendus, mint ez egyháznak köztisztelet- és szeretetben álló lelkésze működik. Azért e negyedszázados emlékünnepe ma, nov. 23-án d. e. 11 órakor az ág. evang. templomban egyszerre ülik meg.

** (A zilahi ref. gymnázium új épületét) mely 10000 frba került, e hó 7-ikén szentelték föl. Alkalmi szónokokat Berecki György algondnok, és Baczó Gábor igazgató tanár, tartottak.

+ (Szandház Károly, pesti szobrász.) lepfelsőbb helyről, a m. k. budai József-műgyeménél a minta-tan rendes tanárul lón kinevezve.

+ (Nagy Enyedén nevezetes iskolai ünnepély) volt e hó 8-án. A hit-tani, jogi és történelmi ujonnan választott tanárok beiktatása ekkor ment végbe. Az ünnepélyt, lelkes beszéddel, gr. Mikó Imre iskolai főgondnok nyitotta meg, előadva a nagyenyedi iskola történetét, Bethlen Gabortól, mint ez intézet alapítójától, a jelen pillanatig. Ezután Garda József ujonnan választott hittanár, Gyarmati Samu jogtanár, és Szathmáry Károly ismert regényírónk, mint történettanár, tartottak székfoglaló beszédeket. E három új tanár beköszönése után őket a tanárok részéről Kasza, az ifjúság részéről pedig Sándor Domokos üdvözölte. Az ünnepélyt a főgondnok zár-beszéde rekesztette be. Délután 3 órakor pedig gróf Mikónál nagy köz-bébd volt.

Közüntézetek, egyletek.

** (A magyar tud. Akademia) philosophiai, törvény- és történettudományi osztályainak nov. 17-én tartott ülésében Henszlmann Imre a székesfehérvári ásatásokról tett jelentést. Az ásatást 1118 ft. költséggel septem-ber 15-én kezdték meg, s egyidőre e hó 12-én fejezték be. Az eredmény igazolta, mit Henszlmann még júliusi, akademiai felolvasásában állított, hogy a bazilika egy harmada a fazekas-utoza, — két harmada pedig a püspöki udvar alatt áll. Az utcán levő harmadnak felét már fölásták; de sajnálandó, hogy az udvaron ásatástól a püspök az archeologiai bizottmány előtt az engedelmet megtagadta. Értekező fölteszi, — hogy e megtagadás csak ideiglenes, — mindamellet az Akademiához fordul, lépjen közbe tekintélyének egész súlyával, nehogy a megkezdett roppant érdekű munka vég-eredmény nélkül maradjon. Most már matematikai bizossággal állíthatni, hogy hajdani szentségünk legérdekesebb, legtanulmányosabb része a püspöki udvaron fekszik, s valóságilag nincs is annyira pusztitva, mint az utcán talált rész, melyet építkezésekhez kőbányának tekintettek s használtak föl. Ez épület nemzeti ereklyéink elseje s legszentebbje, azért országos párto-lást érdemel, de jelenleg országgyűlésünk nem levén, úgy hiszi, az Akade-mia első teendői közé tartozik, ez ügyet egész tehetőségével fölkarolni, elő-mondítani. Az eddigi fölitalált sirenlekből legnevezetesebb az, hova sz. István családja volt temetve, a fölítár mellett a legkitünőbb helyen, hol két nagy márvány sirtáblát is találtak, melyeken a kopás, mint jelekből következtet-hetni, a térdeléstől származott. Ez értekező, végül, köszönetet mond mind azoknak, kik ez ásatáshoz adományaikkal s közreműködésökkel járultak. Az ülésben elhatározták, hogy az ásatásokat jövő tavasszal folytatni fogják s az Akademia megkéri a székesfehérvári püspököt, hogy a palotája udva-

ráni ásatást engedje meg. Az ülés végén felolvastatott dr. Falk Miksa le-vele, melyben kéri az Akademiát, hogy közbejött fogsága miatt székfoglaló beszédét nem készíthetvén el, hosszabbították meg e beszéd tartásának alapszabályilag megszabott határideje. Az Akademia erre beleegyezést adta.

** (A magyar tudományos Akademia) nyelv és széptani osztályainak nov. 10-én tartott ülésében Szilády Áron székfoglaló beszéde olvastott fel. „Nyelvészetünk czélja és eszközeiről.“ Határozottan kikel azon rendszer ellen, mely az idegen nyelveknél divatkozó szabályokat a magyar nyelvre is ráerőszakolni akarja. Utána Szabó István, Hesiodusnak „Baldogok Szigetei“ című művéről értekezett. Ezután a titkár az akademia alapítókéjére tett apróbb adakozások megemlítése után, Egyed Antal adományát jelenté be, ki az említtet czélra végrendeletileg 1050 ftot hagyományozott.

** (A n. muzeumi könyvtár) szomorú állapotban van. A körülbelül 150 ezer kötetre menő könyvgyűjteményből eddig csak a 60,000 kötetes Széchenyi könyvtár van rendezve, a Jankovich, Hortváth István, gr. Illésházy és Bacsnányi könyvtárak, ugy szintén a magyarországi sajtó köteles példái-nak nagy száma mind rendezetlen halmozban hever. A nyilvános olvasó-teremben nincs butor, s e miatt ezt mai napig sem lehetett megnyitni. A kézirat-tár rendezve van ugyan, de a 6000 okmányt tartalmazó oklevéltár-ból csak 2000 van tudományos czélokra használható állapotban.

** (A pesti műegylet gyűlésében) e hó 17-én elhatározták, hogy 1863-diki műlapul Madarász Viktor „Zrinyi Ilona“ című festményét fogják Párisban Charpentier által lithographiroztatni, s ugyanott Lemercier első rangú könyvnyomdájában lenyomatni. Kisorsolási tárgyakul újra 5 olajfest-ményt vásároltak meg, u. m. Than Móról, „Római leány“, — Haan Antaltól „Segénvár romjai“, — Zimmermanntól „Játszó gyermekek“, — Metzentről „Felső-bajorországi tájkép“, — és Stademanntól Münchenben „Téli este“ című festményeket.

** (A pesti takarékpénztár), mely évi osztalékaiból mindig jelentékeny részt szokott közhasznú intézetekre s emberiségi czélokra áldozni, valói emberbaráti részvétellel emlékezett meg a pestmegyei árvízkarosultakról is, a mennyiben 1000 ftot küldött át Pest-Pilis és Solt megyék főispáni hely-tartóhához, hogy ezen összeg a mondott árvízkarosultak közt, méltányosnak találandó arány szerint, kiosztassék.

** (A torontali takarékpénztár.) fölélesztésére a nagybecskereki kaszi-nóban aláírási ívet bocsátottak, s kevés idő múlva 80,000 forint gyűlt be, tehát még egyszer annyi, mint a mennyire szükség lett volna.

** (A szegedi kaszinó legközelebbi közgyűlésében) elnökül újra Osz-rowszky József 1861-iki polgármagyot, — alelnökül pedig Bérczy Antal 1861-iki főkapitnyt választották meg, s az összes tisztviselőség helyén ma-radt. A kaszinó ügyei különben kedvezőleg folynak, annyira, hogy jövőre alkalmasabb szállást bérelni módjában leendő.

** („Századvölgyi olvasó-társulat“) név alatt Gömörmegyében, szép reményű s többnyire néptanítókból álló olvasó-egylet alakult, mely e hó 10-ikén közgyűlést is tartott.

Mi ujság?

X Főkanczellár urtól gr. Pálffy Mór helytartó urhoz következő távsürgöny érkezett:

Ő cs. kir. Apostoli Felsege a haditörvényessége által elitelt politikai foglyoknak, valamint a már visszatért politikai menekülteknek általános amnestiát adni s a folyamatban levő vizsgálatok megszüntetését legkegyelmesebben elrendelni méltóztatott.

** (Erzsébet császárné Ő Felsege legmagasb névünnepe) tisztelőtére e hó 19-én a budai vár- s a pesti belvárosi plebánia-templomban díszes szer-tartásu nagymiséket olvastak; — a dunai hajók árboczaín a lobogók fel volt-kon vonva, s a helybeli színházakban a legmagasb névnapot a színházak teljes kivilágításával ünnepelték meg.

** (A Magyarországon alkalmazott polgári államhivatalnokok) s zola-gára vonatkozólag, Ő Felsege 1862. nov. 4-ről kelt legfelsőbb határozá-tával elrendelni méltóztatott, hogy azok, valamint a Magyarországon álló-másodzó pénzügyőrség polgári jogügyeiben, most már annyiban az általános magyar polgári törvénysszékek illetékességének leendő helye, a mennyiben nem oly ügyekről lenne szó, melyek a katonai törvénysszékeknek már folya-matban vannak, s melyeknek ezért ez utóbbiak által kellend bef jeztetniök; ellenben a büntető törvénykezés minden ügyeire vonatkozólag, további rendeletek, az 1861. máj. 15-ről kelt legfelsőbb határozat fonn fog maradni.

** (Tüzesetek.) Mirken, Nagy Károly közelében e hó 11-iken tizenhét ház s köztök a kath. paplak is leégett. Rozsnyó mellett Kőrös faluban szin-tén tüz ütött ki e hó 10-ikén s a helység nagyobb részét elhamvasztotta.

** (Schneider hasonbérli gyilkosai) közül Arad mellett már kettőt befogtak. Az egyik varsándi, — a másik kurticsi lakos. Bűnét: a gyilkos-ságban részvétet, mindkettő bevallotta.

** (A Tisza mint orgaada.) A Tiszában talált holmik tulajdonosa George, angol ezredes, kit a Temesvár és Pest közötti vonalon megloptak. A tolvaj azonban a lopott tárgyakat hihetőleg nem használhatván, a Tisza hajjaira biza.

** (A szűret Zilahon) oly dúsan fizetett, hogy a bor nagy része maig is kádakban áll. Egy veder bort 13 kron is lehetett kapni.

** (Megtalált rablók.) Azon rablók közül, kik az Arad melletti tanyán Schneider bérlőn a lapunkban is említett rablógyilkosságot elkövették, Kettő már elfogott. Az egyik varsándi, a másik kurticsi lakos. Mindket-ten bevallották büntetőiket. Még egy aradi lakost keresnek.

** (Schosberger, pesti nagykereskedő), a kereskedelem terén szerzett érdemeiért „Pornyai“ praedikátummal nemességét kapott.

** (Széchenyi Béla gróf, külföldi újságból) haza térve, Angliából, mint vendéget, Hamilton lordot is magával hozta, ki pár heti itmulatás után, hosszabb utazásra, Ázsiába készül.

** (Idegen születésű jó hazafiak.) Három sopronvárdi derék idegen ajku czukorgyár-tulajdonos, névszerint Gonзалles Patzenhoffer és Rottermann, hazafiak érzelmeiket azzal bizonyították be, hogy a magyar írói segélyegylet sorsjegyeiből 600 darabot megtartottak s az érette járó 300 ftot lelkes sorok kíséretében be is küldötték.

** (Szerencsés véletlen.) A kis-hidutzai Rohr-féle vegyeskereskedésben a segéd revolvert tisztított, mely történetesen töltve volt, A löfegyver el-sült, s a golyó a szemközti levő kereskedés kirakatában, egy kendőben akadt meg anélkül, hogy valakit talált volna.

** (A bélyeges levélborítékok) ára f. e. december elejétől, a kereske-delmi miniszterium határozata szerint, csak annyi lesz, mint a mennyi értékű a rajtok levő bélyeg. E borítékok, azon kívül, hogy a bélyegeknél előfordult visszaéléseket lehetlenné teszik, egyuttal nyereségesek is.

** (Népeladós a debreczeni színházban.) Reszler, a debreczeni színház igazgatója, e hó 12-én népeladást rendezett. A színház fulladásig megtelt. Ily népeladások fogják a magyar színművészet jobb jövőjét megalapítani.

** (Egy afrikai postagózsó „Armenian“) nevezetes vendéget hozott magával Angliába. Ez egy élő gorilla-majom, első példány, melyet a brit föld valaha életben látott. Igen szelid, s legnagyobb örömet leli egyes flanell darabok összelékelésében. Az ételekben válogatós, s a jó gyümölcsöt, to-vábbá a beefsteak-et leginkább szereti. Ugyáltságos, hogy az acclimatizálásra hajlandó.

** (A magyar ezredék negyedik zászlóalja), hir szerint, legközelebb hazatér, hogy állandóan kiegészítési helyén, állomásozzon.

** (A mátra-verbélyi magyar fölirtatú régi harang) Pestre már meg-érkezett s illő helyre a nemz. muzeum régiségtárában találja föl.

** (A lévai műkedvelőtársulat,) az ottani gymnasium természetanni mütára számára e hó 27-én előadást tart.

** (A magyar emigránsok elköszönt javainak jövedelme) évenkint 282,439 forint tiszta hasznót tesz ki. Részletes kimutatás szerint e tö-megek jövedelme következő: Bathhányi Lajos, (Burgau Stájerországban) 5286 ft jövedelem, semmi teher; gr. Teleki László (Felsőbánya és Heren-csény) 13,938 ft jövedelem, teher semmi; Puky Miklós 153 ft jövedelem, semmi teher; Máttyás József (bányászati és regálék) 92 ft jövedelem, semmi teher; gr. Bathányi Kázmér (Siklós és Somodor) 27,630 ft jövedelem, 950,000 ft teher; Palszky Ferenc (Eperjes és szőlőbirtokok) 30,666 ft jövedelem, 900,000 ft teher; Kiss Ernő (Elemér és Itebe) 173,179 ft jövede-lem, 830,000 ft teher; Vukovich Szabás (Beregszó) 4035 ft jövedelem, 28,000 ft teher; gr. Teleki Sándor (Dinfalva, Kolt, stb. Erdélyben) 28,843 ft jövedelem, 70,000 ft teher.

** (A lelkiismeret mint vádló.) Planina környékén egy ember az ut mellett egy dobozt talált, melyben levél s egy kis gyermek volt. A levél 200 ftot tartalmazott, mit szebre dugva, a gyermeket a dobozzal a kocsira helyezé, s rajtok keresztül hajtattat. A közel levő korcsmában a levélből a felől értesült, hogy a benne foglalt 200 ft. azé legyen, ki a csecsemő nevel-tetését elláallja. A véres tett a gyilkost nem hagyta nyugodni s azért a tszék előtt megjelenve büntetésért könyörgött.

** (Lövei Klára,) a Párisban közelebb elhunyt Teleki Blanka hü ba-rátnéja, utítára, ki egyszerűn a hálált, mire az ottani egyháztanácsból buzditó sorokat is kapott. Az intézet egyelőre 30 helybeli s 20 vidéki leány-kára van tervezve.

** (A nagy-becsereki műkedvelők) az ottani kaszinó-könyvtár és a budai népszínház javára e hó 6-ikán előadást rendeztek, mely 207 frot jöve-delmezett. Ez összeget a két intézet között egyenlően osztották föl.

** (Magyar csalogány Bukarestben.) Hollósy Kornéliát a bukaresti opera-színház négy óra 14000 db ezüst huszasért szerződtette. Mielőtt azonban elmenne, itthon még jótékony hangversenyekben vesz részt, a bu-dai népszínház, debreczeni conservatorium s a pesti írói segélyegylet javára. Ugyancsak a bukaresti színházhoz Stéger is szerződtette van 5000 db huszas havdíj mellett.

** (Gyilkosság.) Murányon, Gömörben, egy Tacho nevű erdőkerülő, nejevel összeveszve, arra baltával olyat ütött, hogy rögtön halva rogyott össze. Ez első gyilkosság akaratlanul történt. A bűnöst azonban, megkapta a félelem, hogy tettét, három jelenlevő gyermeke eláruhathná, azért ezeket is meggyilkolta. A gyermekek segélykiáltására a hához egy idős nő érke-zett, de hasonló okból ennek is meg kelle halni. Ezután a bűnös a közel levő falu templomába ment, ott misét hallgatott, s aztán több ismerőst vitt magával haza, s ezek előtt a meggyilkoltak láttára nagy siránkozásban tört ki. Minthogy azonban nejevel örökös civódásban élt, elfogták. Eleinte mindent tagadott, de látva, hogy nem menekülhet, elrejtett borotvával vad-dalta össze nyakát. Orvosi segély után azonban még elég erős lesz a megér-demlett büntetés kiállítására.

** (Halálhöz.) Tooth Károly vállasi kath. esperes, e hó 13-án meghalt. Neve melyen be van véste tisztelőinek emlékezetébe.

** (Halálhöz.) Csurgovics János munkácsi g. k. kanonok, mult hó vé-gén tettűs életét bevégezte. Tudományossága es tapintatteljes működése által rend- és valláskülönbség nélkül minden körnek kedvence volt. Áldás emlékére!

** (Különös halál.) A bécsi lapok néhány héttel ezelőtt a Velenczében még életben levő b. Culoz táborsernagy halálhírét hozták, mit egyik ba-rátja ő vele magával is közölt. Külsőleg ugy tetszett, mintha e hir semmi hatással sem lenne reá. Ejjél utáni 1 órakor azonban, midőn családja már aludt, felkelt, felöltözött és szolgájával a főúrságához gondolozott. Itt kihar-vatá az őrt álló kapitányt, és megparancsolá, hogy a reggeli rapportra jelentse: hogy b. Culoz még él! Az ősz táborsernagy ezután haza tért, de midőn gondolójából kiszállt, a gondolás haját oly göröcsben ragadta meg, hogy nem tudták az aggastyán kezéből kiszabadítani. Végre ollót hoztak, s a haját lenyírva, a gondolás megszabadult. Nehány napra rá azonban Culoz roszabban lett, s e hó 11-ikén delután meg is halt.

+ (A székes-fehérvári ásatásokra) ujabban ismét a következő adako-zások folytak be: A csanádi káptalan 10 ft. Nagy-Rőcze város ivén 14 ft 40 kr. Siklós város ivén 12 ft. Tisza-Ujlak város ivén 5 ft 80 kr. Nagy-Mihály város ivén 13 ft 20 kr. Nagy-várud város ivén 20 ft. Nagy-Kőrös város ivén 5 ft. 80 kr. Jankovich Gyula ur ivén 29 ft. 90 kr. ebből 20 ft a gyűjtő adománya, s Belényes város ivén 12 ft.

— (Nyilvános köszönet.) A pesti reform. egyház, országos hitfeleke-zetünk segélyével s kegyadományai által, a templomépítésből fennmaradt adósságaitól az 1855 is évben végkép megmenekülvén, — nyilván tett jég-retéhez képest, miszerint azontul lehetőleg tartózkodni fog a hitrokon egyházak s kegyes jöltevők terhére lenni, ellenben hitfelekezettünk érdekében viszonzoni törekvendik a sok izben vett jótéteményeket, — azóta, ősz-szeszedett a kifejtett önéreje s tagjai áldozatkészsége által, a közönség javára, igen jelentékeny intézkedések s építkezéseket tön. — Négy év előtt, azon kívül, hogy templomtornyát díszesen fedelezték, feljebb viteté a pap-lakot egy emelettel, mi által kellő tantermeket állíta elő a négy osztályúvá alakított elemi iskolai tanuló s hat osztályu gymnasium részére, mely építkezésre 28,000 ft. fordítottat. — Majd az elemi iskola, s középtanodába kellő számmal állított elő tanárokat és ezeket, méreáketlett díjjal ugyan, de tisztességesen és rendezes évnegyedenként előlegezve fizeti, mire évenként közel 7000 ft. szükségesletik. — Közelebb végra elhatározá a gymnasiumot bölcsészeti osztályokkal növelni és szaporítani s e czélla ujjab épületet emelni, mely a bölcsészeti osztályokat, a gróf Ráday-féle könyvtárt s a theologiai tanintézetet befogadhatna. Ezen építkezési költségre a pesti egyház részé-ről ismét 14,000 ft. kívánatik. — A kegyes olvasó, ezeket hallva és tudva, azt kérdendi: Honnan, miből kerülnek ki e tetemes építési pénzüsszegek s évenkénti kiadások? — Eme kérdésre egyszerűen azt feleljük: A szükség minden érte eleményessé teszi az elmét, miszerint ez a jövedelmi kutfőket nagy szorgalommal kinyomozza. A kívánt eredmény kedvet gerjeszt ujjab vállalatokhoz; a buzgóság magas lángokban gyulad ki, s lelkesültésg megmozdítja a sziveket, a szivek a kezeket inditják jótékony adakozásra. Mindenke fölött pedig az Istenbe vetett hit s a keresztényi kifogyhatlan szeretete helyezett bizalom valósítja a reményeket és sikeresíti a jőra való buzgó igyekezetet, és meg nem szégyenülünk. — Közelebb a munkába vett építkezéshez nem vala több pénzünk 9—10,000 ftnál. A hiány fedezése végett, elhatározá az egyház, ismét egyes tagjainak részvételébe s buzgósá-gához fordulni. Ez ime, az első lépésnél, tek. Madas Károly ur azonnal 1000 ftot osztr. ért. sietett adományozni a mondott végre. — Madas Károly ur készsége és kegyessége nem volt ugyan ismeretlen, véletlen és váratlan a pesti ref. egyházra nézve; mert a fennitstelt ur, azon kívül, hogy éven-kint jelentékeny adománynyal járul az ekkléziás közszükségei fedezéséhez, eddigel má a pesti theologiai tanintézet javára 200 ft., a gymnasiumra 400 ft. alapítványt kegyeskedett tenni: mégis e egyszerű áldozat szintén ámulatra, egyszerűen teljes tiszteletre s érzékeny hállára ragadá a pesti ref. egyház tanácsát. — Ezen kegyadomány kellő méltánylása végett, elha-tározá az egyháztanács Madas Károly ur iránt a közönség színe előtt nyilván-voan jeleníteni ki szives tiszteletét s hállás köszönetét; és nekünk aul-irottaknak jutott a szerencse az egyház nevében s megbízásából ezt telje-síthetni. — Fogadját tehát a fennitstelt ur öröklő hállán nyilvánítását s viszonzásul legszíves üdvözlétünket s áldásainkat. Kelt Pesten nov. 12-én 1862. — Török Pál, a pesti ref. egyház lelkésze, Karczag Ferenc, a pesti ref. egyház gondnoka.

— Adakozás. A Vasárnapi Ujság szerkesztőjéhez mult héten bekül-detett: A Széchenyi-emlékre: Sajó-Kazáról Szeöcs Ábrahám ref. lelkész által a ref. egyházban összegyűlt adakozás eredménye 8 ft. 28 kr.

Nemzeti színházi napló.

Péntek, nov. 14. „Tartuff“ vigj. 5 felv. Molieretől. A darab czimszere-pében Tóth József a szó teljes értelmében remekelt. Szombat, nov. 15. Elősző: „A fogadott leány.“ Dalszímű 2 felv. Szig-igetiltől. Zenéjét írta Bognár Ignác. Sem maga a darab, sem annak zenei része nem sikerült. A darabról nem tudja az ember dráma, vigjáték, bohó-dát, opera vagy operette akar-e lenni, mert egyik sem a sok közül. Azért kapta a kétes dalszímű nevet. Most pedig azt tartják, hogy: „Valljunk szint!“ A közreműködők közül különösen Bognár Vilma tett ki magáért, ki a mindennéven összezedett dalokat nagy bensőséggel énekelte.

Vasárnap nov. 16 Másodsor: „A fogadott leány.“ A tegnapihoz hasonló kevés sikerrel. Hétfő, nov. 17. „A fehér hajszál.“ Vigj. 1 felv. írta Feuillet Octáv, fordította Radnóthfáy Sámuel. E kis darab azon finom vigjátékok közé tar-

tozik, melyekben kevés szereplő folytonos figyelemben s vidám hangulatban tartja a közönséget; de a melyekben, hogy élvezhető legyenek, egyáltalán kitérő személyesítők szükségesegek. Azokban itt nem volt hiány. Prielle remek játéka, Szerdahelyi saloniassága mindenkit elragadtatásba hozott, s így e darab által a repertoire sokban gazdagodott. Megemlítendő még, hogy ez alkalomra új, szép diszletek, is készültek, melyek az igazgatóság gondos figyelmét tanúsítják. Ez általános tetszést aratott kis darabot „Gizella” czinü két felvonásos ballet követte.

Kedd, nov. 18. Ő Felsége Erzsébet császárné névestéjére a „Kunok” eredeti opera, a színház teljes kivilágításával.

Szerda, nov. 19. mint Vörösmarty halála évforduló napján: „Maróth bán.” Szomorú játék Vörösmartytól.

Csütörtök, nov. 20. „A fogadott leány.” Dalszínű 2 felv. Szigligetitől.

Budai népszínház.

Nov. 14. Népelőadással: „Kalmár és tengerész.” dráma 4 felv. Irta Csakó.

Nov. 15. „Kverausz” vagy „Egy óra az őrhelyen” Benkőtől. Bohózat mely a közönséget igen jól mulattatta.

Nov. 16. „Szinházi bohóság.” Bohózat Morlaendertől.

Nov. 17. „Csokonai Mihály” bohózat 3 felv. Felvonások közben Jan-kovszka Eleonora k. a szép öltözetben, de nem a leghibátlanabbul énekel.

Nov. 18. „Ködfátyol-képek” két szakaszban. Ezt megelőzte „Az első fehér hajszál” Feuille után fordította Tarnay Pál. E bányadát előadás után szinte hajlandók volnánk a darabot is elitéli, mert unalmával ölt. A mia „Ködfátyolképeket” illeti, sikerületlen képek voltak, minden magyarázat nélkül.

Nov. 19. Ő Felsége, Erzsébet császárné magas névnapja ünnepére a színház teljes kivilágításával, „Vid és a pogány magyarok.” Dráma Szigligetitől. Szabóné, mint vendég lépett fel Hulla szerepében. Szép színpadi alakján kívül semmi sincs benne, mi fölléphetését indokolhatná. S bár túl van azon koron, melyben a reményt a jövőhöz lehetne kötni: mégis temédek kívánni valót hagy fönn. Szavallata minden bensőség nélküli; tagmozdulatai sokat hasonlítanak azon bábokezők, melyeknél drót pótolja az életet. Ily szembeötölő rengeteg hibák mellett nem csoda, ha egyetlen sikerült jelenetecskéjét sem láttuk. De elismerést érdemelnek Molnárán kívül, ki a czimszerepet jelesen adta. — Dósa mint Telegdi Csanád, ki, különösen a 3-ik felvonás végjelentében a fiától megfosztott atya küzdelmeit igen szépen adta vissza; továbbá Vasvári K. mint Vata, ki a megtört ősz átkozódási jelenetében sok tapsot aratott.

Nov. 20. „Don Juan.” Nagy opera 2 felv. Első műkedvelői operaelőadás, melyet valaha Budapest látott. A közreműködők közt Rhabatinszky Mari k. a mint Anna, s Navratil mint Leporello tünt ki leginkább. A színház a rossz idő dacára is szépen megtelt.

Szerkesztői mondanivaló.

6264. Montesquieu „a rómaiak államesélyességéről” irt műve lapjaink kimért körét tülhaladja. Valamelyik politikai napilapunk Tárczájában igen méltó helyet foglalhatna el.

6265. Löcse. S. A. „Szepesti Értesítő” iránti felhívást örömmel olvastuk s köszönjük a megemlékezést. A mennyire idők engedi, szivesen fogunk résztvenni annak szellemi gyámoltásában is. Nem kételkedünk, hogy a Szepesti számos intelligenciája s iparizó művelt közönsége igen könnyen fogja fenntarthatni s érdekes közleményekkel ellátni saját vidéki lapját, a mely azonfelül még a szepesti gazdasági egyesület, a felső-magyarországi bányaezrelet, vasgyáregyület stb. közlönye is lesz. Alig tudunk vidéket hazánkban, melynek annyira állana érdekében, hogy saját lapja legyen, mint épen a Szepestinek. A lap ugyan tarka lesz, de azt eszélyes és praktikus eljárásnak tartjuk, hogy nyelv dolgában teljes türelmet tanúsítva, a soknyelvű vidéken teljes szabadságot engednek mindenkinek, azon nyelven írhatni cikkeiket, a melyiket legjobban érti, vagy melyet célja elérésére legalkalmasabbnak vél. Egyelőre nem lehet ez másoké, később majd nagyobb követelésekkel is föl lehet lépni. Sok szerencsét! Glück auf!

6266. Keresztes. Sajnáljuk, hogy magánosok írására nem szakíthatunk időt, de még inkább, hogy a kérdéses ügyben e perczben a körülményeknél fogva legcsekélyebb biztatással sem kecsgetethetjük. Ily rögtön nem történhetik az meg ott, hol minden hely el van foglalva.

6267. Debreczen. Sz. F. Legrövidebb eljárás lesz, ha ön egyenesen az illető nyomdához fordul, a melylyel mi semmi összeköttetésben nem állunk, s a mely épen oly közel van önöz Debreczenben, mint hozzánk itt t. i. egy levél-távolságra. De az ut mégis rövidebb lesz, ha ön e levelet egyenesen s nem a mi révünkön kapja meg. — Hogy miért van nálunk némely czikk gyakran csak a tartalomjegyzékben s nem egyzersmind a lapban is? arról nem lehet ily fennhangon beszélgetni. Annyi igaz, hogy mi oda teszünk mind a két helyre, hanem azután más is beleszólgatja a dologba. Ért ön görögül?

6268. Telen. Eleig kényű verselés egy huszár unjonctól. De a rekruta még meg-látszik rajta. Gyakoribb lovaglást ajánlunk a Pegazuson.

6269. Hadház. A kérdéses ügynökség mibenlétéről egy szóval sem tudunk többet annál, a mi lapunkban közölve volt. Ugy látszik, a kezdetnél nem fejlődött a többre. Eleinte többször volt személyesen szerencsénk a tárgyat sürgető urhoz, azóta teljesen nyomát vesztettük s így a kívánt czímmel sem szolgálhatunk e perczben.

6270. Fohász. Oly cifra szavakkal ma már nem fohászodik jórávaló poeta, mint a minőket mindig az első szakban olvasunk:

„Ha keblem a rózsás kedély ölen
Mámorba szenderül,
S ábrándinak fényes világában
Kéjtől lerészegül,
Mit zengni nem birhat magától az érzet;
Zengd édesen dalát, oh dicső költészet.”

Csupa sallang, vitézkötés és kicsiszolt pityke — csak posztója nincs! A többi is csupa szópompa. Első szabály az egyszerűség.

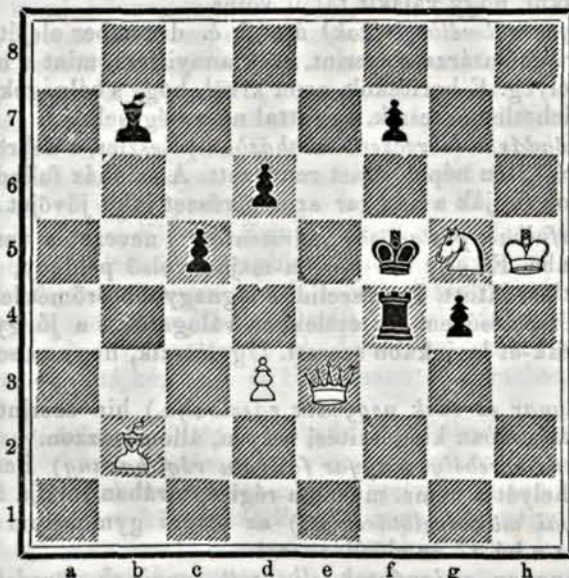
6271. Életkép. Olvasta ön valaha a „Kutyakaparó” Petőfitől? vagy „Ez a csárda nevezetes” Vörösmartytól? Ily-formára gondolt ön is. S azért jó lesz azt a két mintát betanulni.

6272. Szekesfehérvár. F. J. Sajnáljuk, hogy ki kell igazítanunk a lapunk mult számában megirt azon hirt, mintha a mélt. püspök ur ottani kurtját már átengedte volna az ásatási czélokknak. A hirt tehát, fájdalom, alaptalan; de vigasztal az, hogy a kérdés még véglegesen eldöntve nincs s a kert kinyithatása még kérdés alatt van. Hiszszük, hogy a tavaszig még keüvezőleg döl el.

SAKKJÁTÉK.

152-ik számú feladvány. — Healey Franktól (Londonban).

Sötét.

Világos indul, s 4-ik lépésre matot mond.

A 147-ik számú feladvány megfejtése.

(Szilágyi Istvántól Debreczenben.)

Világos. Sötét.
B b 2 - b 5 Hd 7 - e 5
B g 4 - d 4 † F c 5 - d 4
B b 5 - d 5 †

Helyesen fejtették meg. Veszprémben: Fülöp József. — Nagyváradon: báró Meszéna István. — Andráshidán: Lukács Károly. — Parabutyban: Rothfeld József. — Kassán: Shvór Antal. — Gyepesen: Kun Sándor. — Török-Sz.-Miklóson: Frankl A. — Kán-Szent-Miklóson: Bankos Károly. — Öreglakról: N. N. — Kövágó-Órszón: Gold Samu. — Pesten: Cselkó György.

XXX. számú feladvány. — Grosdemange-tól (Párisban).

Világos indul, s 3-ik lépésre matot mond.

HETI NAPTÁR.

Hó- és hetinap	Katholik. és Protest. naptár	Gör.-orosznaptár	Izrael. napt.	○ Nap-kelet nyug.	☾ Hold-kelet nyug.
November		Nov. (ó)	Mar.	6. p.	6. p.
23 Vasár.	E 24 Kel. p.	E 23 Kel	11 E 24 Vik.	1 Kisle	7 18 4 15 9 13 5 55
24 Hétfő	János a ker.	Flóra	12 János püs	2 Flóra	7 19 4 14 10 7 7 9
25 Kedd	Katalin szüz	F. Kata	13 A. sz. Jan	3 Kata	7 21 4 14 10 50 8 27
26 Szer.	Konr. p. Vác	Vác	14 Fülöp ap.	4 Vác	7 22 4 13 11 24 9 44
27 Csüt.	Éber (Vigil)	Éber	15 Kar. böjt	5 Virg	7 23 4 12 11 53 10 58
28 Péntek	Sosthen. hv.	Pirka	16 Mátéap.	6 Pirka	7 25 4 12 12 18 * *
29 Szomb.	Saturin vért.	Valtér	17 Gergely	7 Sab.	7 26 4 11 12 41 12 9

Holdnegyed: ☽ Első negyed 28-án, 11 óra 18 percz reggel.

TARTALOM.

Báró Podmanitzky Frigyes (arckép). — Veér Anna. Thaly Kálmán. — Midr-láttal? Jókai Mór. — A szelevényi templom (képpel). Zombory Gusztáv. — Képek a hazai népeletről. XXVI. (képpel). — A Tárnokvölgye és vidéke. (Folytatás.) Pethő Dénes. — A magyar ruha külföldön. P. F. — A burgonya története. — A prüszentésről. Majláth Béla. — Vegyes jegyzetek. Bardecz Lajos. — Tárház: Nehány bizalmas szó a harangtudomány érdekében. Romer Flóris. — Irodalom és művészet. — Egyház és iskola. — Közintézetek, egyletek — Balesetek, elemi csapások. — Mi újság? — Nemzeti színházi napló. — Budai népszínház. — Szerkesztői mondanivaló. — Heti naptár.

Felölös szerkesztő Pákh Albert (lak.: magyar-utca 1. sz.)

A Vasárnapi Ujság hetenkint egyszer nagy negyedrében 1 1/2 iven jelenik meg. Előzetési díj Buda-Pesten házhoz küldve vagy postal uton külön a Vasárnapi Ujságra félre 3 ft., a Politikai Ujdonságokkal együtt 5 ft. újpénzben. — Az előzetési díj a Vasárnapi Ujság kiadó-hivatalához (Pest, egyetem-utca 4. szám) bérmentve utasítandó (Szerkesztőségi iroda: egyetem-utca 4. szám, 2-ik emelet.)

Ráth Károly.

Nagyszorgalmu történetbuvárunk s a magyar tudományos Akademia tagja.

Szép a gyöngy, fényes az arany, sokszor megbecsülhetlen értékű a gyémánt — és, nagy érdeme van annak, ki a természetben talált nyers anyagot művészi foglaltványban összeillesztve, belőle a drága ékszert készíti; de szabad-e azért felejtenünk a buvárt, a bányászt, a gyémántmosót, ki gyakran életveszély, nélkülözés, küzdelem és terhes munka közt az ékszer ragyogó és értékes anyagát keresi és a világnak használatul, élvezetül vagy gyönyörködtetésül átadja?

Vagy nem kényelmes-e a tudomány szövénkenél, a vegetan bámulatos haladásánál, a földtani viszonyok alapos ismereténél, a már talált vagy fölfedezett tárgyakat feldolgozni, mint a nyers anyag veszedelmes, fárasztó kutatásával foglalkozni?

Ez csak hasonlatosság; s mint-hogy a latin közmondás szerint ez is némileg sántít — itt, midőn honi történelmi kutforrásaink egyik fáradhatatlan nyomozójáról szolunk, és érdemét kellőleg méltatni kívánjuk, megvalljuk, hogy a történelmi kincsek kiaknázásához és napfényre hozásához a fennebbi hasonlatban elmondottaknál sokkal több készütség, élesb itészeti tehetség, lankadatlan szorgalom, és az egészség, különösen a szem-világa veszélyeztetése tekintetéből, bátor elhatározás kívánatik.

Ily ernyedetlen kutatónk, ifju korától fogva, Ráth Károly akad. tag, rokona azon Ráth Mátyásnak, ki a mult század végén Győrött az első magyar újságot írta és alapította. A nevezett városban születvén, az ottani evang. iskolában nyeré első kiképeztetését néhai Turcsányi jeles tanár vezetése mellett. Pozsonyban folytatá tanulmányát, később szülővárosába visszatérvén, Maár Bonifác vezetette be a történelmi kutforrások itészeti vizsgálása mesterségébe. Már akkor ébredt föl benne azon eszme, mely egész további műkö-

désének mintegy iránytűül szolgált, a magyar királyok utzásait összeállítani. Ezen eszmét Ráth hősies elszántsággal, fáradságos ügyekezettel, ki is vitte és 1861-ben a magyar olvasó közönségnek át is adta. „A magyar királyok hadjáratai, utzásai és tartózkodási helyei” czimű munkájában, mely 15 évi fáradozásnak eredménye, és mintegy 8000, külön kiszámított adat nyomán készült.

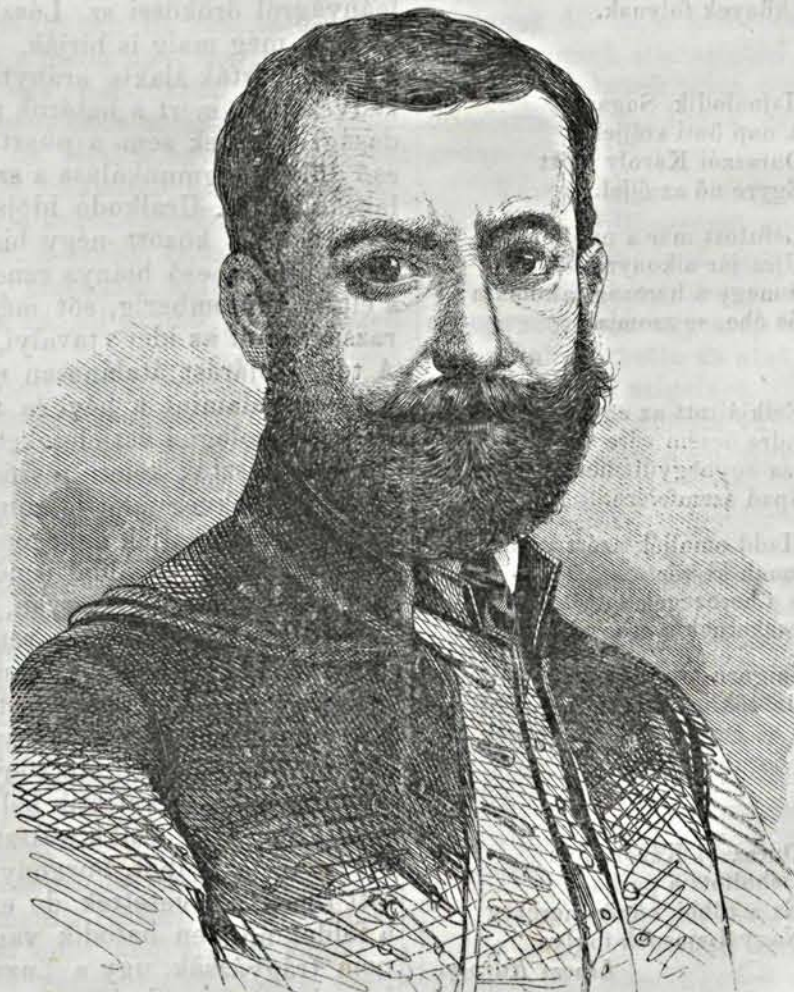
Ráth Károly igazolá azt, mit életirója — (Magyar írók II. köt. 263. lapján) — róla sejtítve kívánt: „Várhatjuk, hogy általa történetünk előbbi szakaira nézve is sikerülend világot deríteni s a történetünkbe becsusztott számos kronologiai hibát kiigazítani.”

Ki idézett munkájában, csak az előszót olvasta figyelemmel, láthatja, mennyi tévedés és fölületesség uralkodott a legnyomatékosabb! S azért Ráth annál inkább érdemli a közméltánylást — mert valóban oly ritka jelenleg a fiatal ember, ki a latin nyelv alapos tanulmányozására adná magát, mely nélkül történelmi forrásainkhoz nem is közeledhetünk; mert oly ritkák azok, kik határozottan és kitartással fognának a különben száraz, de eredményében közhasznu és sok gyönyört nyújtó okmánytan műveléséhez.

Ráth munkája, — bár mind-addig, mig valahol királyi okmányok új kelekkel nem találtanak, befejezettek tekinteni nem lehet, — minden történetbuvárnak valódi kincse, nélkülözhetlen készletei közé számítandó mintamunka, az adatok valódisága kutatásaiban a csalhatatlan próbák! melynek második bővitendő kiadásában fáradozik most a szerző.

Azonban, hogy nemcsak ezen egy munkával foglalkozik erélyes, munkabíró, szorgalmas buvárunk, mutatja az akademiai Almanach, melyben dolgozatainak hosszú sorát szemléljük, s melyek közt a „Török hódoltság története” különösen kiemelendő.

Ráth nemcsak mint író rova

RÁTH KÁROLY.

+1868.